

# Vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa, uključivanje drugoga u self i zadovoljstvo ljubavnom vezom

---

Jelavić - Mitrović, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

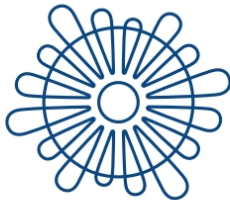
2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:439942>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**



Sveučilište u Zadru  
Universitas Studiorum  
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)



zir.nsk.hr



DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

**Tea Jelavić-Mitrović**

**Vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa,  
uključivanje drugoga u self i zadovoljstvo ljubavnom  
vezom**

**Diplomski rad**

Zadar, 2023.



Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa, uključivanje drugoga u self i zadovoljstvo ljubavnom vezom

Diplomski rad

Student/ica:

Tea Jelavić-Mitrović

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Vera Čubela Adorić

Zadar, 2023.



## Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Tea Jelavić-Mitrović**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa, uključivanje drugoga u self i zadovoljstvo ljubavnom vezom** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2023.

*"Sve što znaš.*

*Sve što jesi.*

*Sve što činiš.*

*Sve što imaš.*

*Sve što vjeruješ.*

*Sve ti je pomoglo da dođeš dovd... "*

Jorge Bucay

Želim se zahvaliti mentorici, izv. prof. dr. sc. Veri Čubeli Adorić na prenesenom znanju, savjetima i pomoći u procesu pisanja diplomskog rada.

Hvala mojoj obitelji, a posebno roditeljima koji su mi omogućili da u drugom gradu studiram ono što volim, koji me od početka ohrabruju, vjeruju u mene, imaju razumijevanja i pružaju najveću podršku.

Hvala mom momku, mojim prijateljima i kolegama na podršci, razumijevanju i pomoći (posebno u fazi prikupljanja sudionika za ovaj diplomski rad).

## SADRŽAJ

Sažetak .....	1
Summary .....	2
1. UVOD.....	3
1.1 Ljubavne veze i zadovoljstvo vezom .....	3
1.2 Vrijednost kao partnera .....	6
1.2.1 Vlastita vrijednost kao partnera.....	8
1.2.2 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera .....	9
1.3 Ekspanzija selfa.....	11
1.3.1 Ekspanzija selfa u kontekstu ljubavne veze .....	12
1.4 Uključivanje drugoga u self.....	14
1.5 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera, ekspanzija selfa i uključivanje drugoga u self .....	17
1.6 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera, ekspanzija selfa i zadovoljstvo vezom.....	18
2. POLAZIŠTE, CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE .....	20
3. METODA.....	22
3.1 Sudionici.....	22
3.2 Mjerni instrumenti .....	23
3.3 Postupak .....	26
4. REZULTATI .....	27
4.1 Provjera latentne strukture i pouzdanosti primijenjenih mjernih instrumenata.....	27
4.1.1 Provjera latentne strukture i pouzdanosti Upitnika ekspanzije selfa .....	28
4.1.2 Provjera latentne strukture i pouzdanosti Inventara vrijednosti kao partnera .....	31
4.1.3 Provjera latentne strukture i pouzdanosti adaptirane Skale zadovoljstva brakom.....	37
4.2 Deskriptivni parametri ispitivanih varijabli.....	39
4.3 Korelacije između ispitivanih varijabli .....	40
4.4 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self.....	42
4.5 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom.....	43

4.6	Dodatne analize .....	44
5.	RASPRAVA .....	45
5.1	Latentna struktura i pouzdanost primijenjenih mjernih instrumenata .....	45
5.1.1	Upitnik ekspanzije selfa .....	45
5.1.2	Inventar vrijednosti kao partnera .....	46
5.1.3	Adaptirana Skala zadovoljstva brakom .....	49
5.2	Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self .....	50
5.3	Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom .....	53
5.4	Završna razmatranja .....	56
6.	ZAKLJUČCI .....	58
7.	LITERATURA .....	59
8.	PRILOG .....	69



## Sažetak

### Vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa, uključivanje drugoga u self i zadovoljstvo ljubavnom vezom

Vrijednost kao partnera predstavlja sveukupna obilježja osobe važna za uspješno pronalaženje, privlačenje i zadržavanje partnera. Ljudi su obično svjesni vlastite i partnerove vrijednosti, kao i postojanja diskrepance između njih. U prethodnim je istraživanjima utvrđena negativna povezanost navedene diskrepance i zadovoljstva vezom. Uključivanje drugoga u self odnosi se na stupanj u kojem se percepcija koju ljudi imaju o sebi preklapa s njihovom percepcijom bliskih drugih. Dosad je odnos između diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja drugoga u self rijetko bio predmet istraživanja, no pretpostavlja se njihova negativna povezanost. Ekspanziju selfa moguće je postići formiranjem i održavanjem bliskih odnosa u kojima perspektive, resursi i identiteti partnera postaju u određenoj mjeri uključeni u self. U prethodnim je istraživanjima utvrđena pozitivna povezanost ekspanzije selfa s uključivanjem drugoga u self i zadovoljstvom vezom. S obzirom na nedostatak istraživanja o ovoj temi na hrvatskom uzorku, cilj ovog istraživanja bio je utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self i zadovoljstva vezom. Za ispitivanje postavljenih problema korišteni su podaci prikupljeni u uzorku od 463 punoljetne osobe koje su u ljubavnoj vezi. Podaci su prikupljeni pomoću *online* upitnika koji se sastojao od općih pitanja o sudionicima (spol, dob) i ljubavnoj vezi koju su procjenjivali (kakvom smatraju trenutnu vezu, trajanje veze, duljina poznavanja partnera prije početka veze), Skale uključivanja drugoga u self (engl. *Inclusion of Other in the Self Scale*, Aron i sur., 1992), Inventara vrijednosti kao partnera (engl. *Mate Value Inventory*, Kirsner i sur., 2003), Upitnika ekspanzije selfa (engl. *Self-Expansion Questionnaire*, Lewandowski i Aron, 2002) i adaptirane verzije Skale zadovoljstva brakom (Ćubela Adorić i Jurević, 2006, prema Ćubela Adorić i sur., 2014). Utvrđena je pozitivna povezanost između ekspanzije selfa i diskrepance u vrijednosti kao partnera. Svaka od navedenih varijabli je pozitivno povezana s uključivanjem partnera u self i zadovoljstvom vezom. Dobiveni rezultati upućuju na ekspanziju selfa kao jedini značajan pozitivan prediktor uključivanja partnera u self. Nadalje, diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa pokazale su se značajnim pozitivnim prediktorima zadovoljstva vezom s tim da ekspanzija selfa ima veći doprinos objašnjenju varijance zadovoljstva vezom. S obzirom na važnost smjera diskrepance u vrijednosti kao partnera u razumijevanju različitih ishoda veze, ispitane su i razlike u pojedinim varijablama između sudionika u *dating up* i sudionika u *dating down* vezi. Sudionici u *dating up* vezi ekspanziju selfa, uključivanje partnera u self i zadovoljstvo vezom procjenjuju višima u odnosu na sudionike u *dating down* vezi.

**Ključne riječi:** ljubavna veza, vrijednost kao partnera, ekspanzija selfa, uključivanje partnera u self, zadovoljstvo vezom

## Summary

### Mate value, self-expansion, inclusion of other in the self and romantic relationship satisfaction

Mate value represents the overall characteristics of a person important for successfully finding, attracting and retaining a partner. People are usually aware of their own and their partner's value, as well as the existence of a discrepancy between them. Previous research has established a negative association between the aforementioned discrepancy and relationship satisfaction. Inclusion of other in the self refers to the degree to which perception that people have about themselves overlaps with their perception of close others. So far, the relationship between the mate value discrepancy and the inclusion of other in the self has rarely been the subject of research, but their negative association is assumed. Self-expansion can be achieved by forming and maintaining close relationships in which the partners' perspectives, resources, and identities become to some extent included in the self. Previous research has established a positive association of self-expansion encompassing the inclusion of other in the self and relationship satisfaction. Considering the lack of research on this topic on the Croatian sample, this study aimed to determine the contribution of the mate value discrepancy and self-expansion in explaining the variance of inclusion of partner in the self and relationship satisfaction. Data collected in a sample of 463 adults who are in a romantic relationship were used to examine the problems. The data were collected through an online questionnaire including general questions about participants (sex, age) and romantic relationship they were evaluating (how they consider current relationship, relationship duration, duration of knowing partner before the beginning of the relationship), *Inclusion of Other in the Self Scale* (Aron et al., 1992), *Mate Value Inventory* (Kirsner et al., 2003), *Self-Expansion Questionnaire* (Lewandowski and Aron, 2002) and adapted version of *Marital satisfaction scale* (Ćubela Adorić and Jurević, 2006, according to Ćubela Adorić et al., 2014). A positive correlation was found between self-expansion and mate value discrepancy. Each of the mentioned variables is positively related to the inclusion of partner in the self and relationship satisfaction. The obtained results point to the self-expansion as the only significant positive predictor of the inclusion of partner in the self. Furthermore, mate value discrepancy and self-expansion were shown to be significant positive predictors of relationship satisfaction with the fact that the self-expansion has a greater contribution to the explanation of the variance of relationship satisfaction. Given the importance of the direction of the mate value discrepancy in understanding different relationship outcomes, differences in individual variables between participants in dating up and participants in dating down relationships were also examined. Participants in a dating up relationship evaluate self-expansion, inclusion of partner in the self and relationship satisfaction as higher than participants in a dating down relationship.

**Key words:** romantic relationship, mate value, self-expansion, inclusion of partner in the self, relationship satisfaction

# 1. UVOD

## 1.1 Ljubavne veze i zadovoljstvo vezom

Ljubavne veze vrlo su važne za subjektivnu dobrobit i psihološku prilagodbu pojedinca zbog uključenih emocija i spoznaja (Kansky, 2018). Nekoliko je obilježja po kojima se razlikuju od ostalih bliskih odnosa. Prvenstveno je riječ o intimnosti, strasti i predanosti koje se smatraju temeljnim elementima ljubavne veze (Sternberg, 1986). Osim navedenih elemenata, obično uključuju i seksualnu komponentu koja nije karakteristična za druge odnose (Kansky, 2018). Dok su različiti socijalni odnosi važni za dobrobit pojedinca tijekom cijelog života, ljubavne veze dobivaju posebnu važnost i počinju se ubrajati u osnovne aspekte pojedinčevog identiteta tijekom kasne adolescencije, mlađe odrasle i odrasle dobi (Seiffge-Krenke, 2003). Dush i Amato (2005) navode da ljubavne veze mogu utjecati na fizičko i mentalno zdravlje, seksualnost i financijski status ljudi. S druge strane, Kansky (2018) navodi da je riječ o dvosmjernom odnosu budući da kvalitetnije veze pridonose dobrobiti, dok više razine dobrobiti mogu poboljšati funkcioniranje u vezi i povećati zadovoljstvo vezom. Mnogi parovi navode da je ljubav najvažniji aspekt zadovoljstva vezom. Međutim, u istraživanju je utvrđeno da su, osim ljubavi, privrženost, podrška, intimnost, druženje i seksualno zadovoljstvo ključni za zadovoljstvo i dobrobit veze (Kansky, 2018). Svaki pojedinac u vezi značajno utječe na iskustva svojeg partnera (Kelley i Thibaut, 1978, prema Randall i Bodenmann, 2017). Odrasle osobe u ljubavnoj vezi izvještavaju o većoj subjektivnoj dobrobiti u odnosu na odrasle koji nisu u vezi što se može objasniti zajedništvom s partnerom i njegovom podrškom (Braithwaite i sur., 2010). Nadalje, zadovoljstvo vezom ključna je komponenta zadovoljstva životom (Falconier i sur., 2015). Uzevši u obzir sve navedeno, ne iznenađuje što je zadovoljstvo vezom jedan od najčešće istraživanih aspekata ljubavnih veza.

Riječ je o složenom konstruktivnom konceptu što je potvrđeno raznolikošću i višedimenzionalnošću njegove definicije (Vajda i Makó, 2014). Primjerice, Hendrick (1988) zadovoljstvo vezom definira kao jedno od temeljnih područja procjene veze koje obuhvaća brojne mjere za procjenjivanje misli, osjećaja ili ponašanja unutar te veze. Smatra da je riječ o višedimenzionalnom konstruktivnom konceptu koji uključuje procjene pozitivnih i negativnih elemenata veze. Nadalje, Fincham i Bradbury (1987) zadovoljstvo vezom definiraju kao globalnu procjenu veze. Sličnu su definiciju ponudili Mattson i suradnici (2013) prema kojima se zadovoljstvo vezom odnosi na ukupnu ocjenu osobe o njezinoj vezi. Može se definirati i kao subjektivna

komponenta ljubavne veze (Tadinac i sur., 2007; Zlatar, 2009) utemeljena na sveukupnoj procjeni zadovoljstva partnera (Ostrman, 2019). Smatra se jednim od značajnijih faktora koji određuju trajanje veze (Hendrick, 1988). Unatoč tomu što je jedan od najvažnijih i najčešće istraživanih konstrukata u području ljubavnih veza, ne postoji odgovarajuća teorija koja ga objašnjava (Mattson i sur., 2013). Gotovo se isključivo ispituje samoprocjenama ispitanika, međutim, samoprocjene ne pružaju dovoljno informacija o procesima uključenim u završnu fazu veze koja obično rezultira prekidom (Fincham i Beach, 2006). Hromatko i suradnici (2015) navode da zadovoljstvo vezom u velikoj mjeri ovisi o socijalnim normama i očekivanjima proizašlim iz internaliziranih kulturalnih standarda.

Konceptualna neusklađenost rezultirala je velikim brojem pojmova koji se koriste za označavanje zadovoljstva, a neki od njih su prilagodba, uspjeh, sreća i druženje (Fincham i Beach, 2006). Dobar odnos može olakšati suočavanje sa stresom te doprinijeti dobrobiti partnera i zdravom načinu života zbog čega se ispitivanje zadovoljstva vezom smatra vrlo važnim (Vajda i Makó, 2014). Seamon (2003) navodi da veze predstavljaju osnovu za opće zadovoljstvo životom, kao i da zadovoljavajuće veze osobi pružaju emocionalnu i socijalnu podršku, dok nezadovoljavajuće veze mogu uzrokovati brojne poteškoće vezane uz mentalno zdravlje (npr. anksioznost i depresiju). Pružanje i primanje podrške povezano je sa zadovoljstvom vezom (Sullivan i Davila, 2010, prema Fincham i sur., 2018). Pojedinci u sretnim vezama izvještavaju o višoj razini subjektivne dobrobiti u odnosu na pojedince u manje sretnim vezama (Dush i Amato, 2005). Indeksi zadovoljstva vezom su najčešći pokazatelji procjene kako i na koji način različiti elementi veze doprinose njezinom ukupnom funkcioniranju (Jacobson, 1985, prema Mattson i sur., 2013).

Ljubavni partneri aktivno traže situacije koje pridonose visokim razinama zadovoljstva (Arriaga, 2001). Što je zadovoljstvo vezom veće, veza postaje vrijednija i otpornija na probleme (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2007). Zadovoljni pojedinci doživljavali su svoje partnere pozitivnijima nego oni sami sebe, a općenito su bili sretniji i zadovoljniji vezom kad su idealizirali i bili idealizirani od strane partnera (Murray i sur., 1996). Osim toga, vrijedi istaknuti da je sličnost između nekih karakteristika partnera također važna za zadovoljstvo vezom (de Oliveira i sur., 2021). Visoko zadovoljstvo vezom omogućava stabilne dugoročne odnose koji promiču održivo roditeljsko ulaganje u razvoj potomstva stvaranjem stabilnog odgojnog okruženja, dok bi nisko zadovoljstvo vezom moglo potaknuti parove na prekid i ponovno povezivanje s drugim partnerima (Olderbak i Figueredo, 2009). U usporedbi sa zadovoljnim parovima, nezadovoljni parovi pokazuju nefunkcionalno i negativno komunikacijsko ponašanje poput kritiziranja, pritužbi, neprijateljstva, obrambenosti i odvajanja. Također, ne uspijevaju

aktivno slušati jedni druge tijekom interakcije (Fincham i sur., 2018). Nisko zadovoljstvo vezom funkcionira kao motivator za promjene u vezi ili za pronalazak novog partnera (Buss, 1988). Pregledom literature može se zaključiti da su rezultati istraživanja o odnosu duljine veze i zadovoljstva vezom nesukladni. Naime, Sprecher (1999) u svojem radu navodi da se ljubav prema partneru i zadovoljstvo vezom povećavaju u početku veze, nakon čega ostaju na istoj razini ili se čak smanjuju tijekom vremena. U prilog navedenom idu rezultati istraživanja koje su proveli Karney i Bradbury (1995) i utvrdili negativnu povezanost duljine veze i zadovoljstva vezom. Orbuch i suradnici (1996) su utvrdili da je riječ u krivulji u obliku slova U prema kojoj se zadovoljstvo vezom s vremenom smanjuje i kasnije ponovno raste. Vaillant i Vaillant (1993) su utvrdili da je zadovoljstvo vezom stabilno i da se ne mijenja. Međutim, Cramer (2000) u svojem radu navodi da duljina veze nije povezana sa zadovoljstvom vezom.

Tijekom posljednjih desetljeća mnogo je truda uloženo u ispitivanje faktora koji doprinose zadovoljstvu vezom (Brkić-Jovanović i sur., 2020). Utvrđivanje prediktora zadovoljstva vezom ima važne implikacije ne samo za zdravlje odnosa, već i za zdravlje pojedinca (Falconier i sur., 2015). Utvrđena je pozitivna povezanost zadovoljstva vezom s brojnim konstruktima, a neki od njih su samopoštovanje (Erol i Orth, 2014; Schultz i Schultz, 1989), povezanost s partnerom (Saslow i sur., 2013), ljubavna idealizacija (Jones i Cunningham, 1996), vlastita i partnerova predanost (Ostović, 2022; Rusbult, 1983; Sprecher, 1999), intimnost, komunikacija (Gottman, 1999, prema Anderson i Emmers-Sommer, 2006), sličnost (Acitelli i sur., 2001), ekspanzija selfa (McIntire i sur., 2015, Ostović, 2022), emocionalna inteligencija (Malouff i sur., 2014), stabilnost (Gottman i Levenson, 1992), ulaganje (Ostović, 2022; Rusbult, 1983), vjernost (Barta i Kiene, 2005), učestalost pozitivnih interakcija (Gulledge i sur., 2003; Tadinac i sur., 2007), objavljivanje zajedničkih fotografija na društvenim mrežama (Saslow i sur., 2013), geografska blizina (Olderbak i Figueredo, 2012), dobrobit te mentalno i fizičko zdravlje (Prigerson i sur., 1999). S druge strane, neki od konstrukata koji su negativno povezani sa zadovoljstvom vezom su razmišljanje o prekidu i prekid veze (Gottman i Levenson, 1992), stres (Randall i Bodenmann, 2017), konflikti (Cramer, 2000), ljubomora (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2007), kvaliteta alternativa vezi (Ostović, 2022) i diskrepanca u vrijednosti kao partnera (Conroy-Beam i sur., 2016; Nowak i Danel, 2014; Salkičević i sur., 2014).

## 1.2 Vrijednost kao partnera

Ljudi se razlikuju u brojnim karakteristikama. Jedna od važnijih odluka koju donose je odabir partnera (Buss i Barnes, 1986; Buss i Schmitt, 2019). Dok dobar odabir omogućava obilje reproduktivnih prednosti poput gena za zdravo funkcioniranje imunološkog sustava, fizičke zaštite i opskrbe resursima, loš odabir može uzrokovati niz gubitaka poput spolno prenosivih bolesti, nasljednih mutacija, narušavanja ugleda i prekida veze (Buss i Schmitt, 2019). Prilikom odabira partnera pojedinac postavlja određene kriterije pomoću kojih procjenjuje vrijednost partnera, a svjestan je i da potencijalni partner ima svoje kriterije procjene i određivanja vrijednosti (Kelam, 2018). Koncept vrijednosti kao partnera prvi je put u svojem radu spomenuo Symons (1987, prema Tokić, 2006) definiravši ga kao mjeru u kojoj osoba ima karakteristike poželjne pojedincima suprotnog spola. Ostali autori navode drugačije definicije. Prema evolucijskim psiholozima, pojam se odnosi na ukupnu privlačnost pojedinca kao potencijalnog partnera u odnosu na druge na "tržištu partnera" (Eastwick i Hunt, 2014). Neki autori smatraju da je riječ o genetskom i materijalnom doprinosu koji osoba može ponuditi u vezi, a koji u konačnici pridonosi reproduktivnom uspjehu potomstva (Brase i Guy, 2004; Kirsner i sur., 2003). Preciznije, Brase i Guy (2004) vrijednost kao partnera definiraju kao teoretski određenu procjenu potencijalne pojedinčeve vrijednosti kao partnera u reproduktivnom odnosu koja se stoga operacionalizira kao procjena privlačnosti pripadnika suprotnog spola. Naime, osobe traže i započinju vezu s dostupnim partnerom najviše vrijednosti s ciljem povećanja reproduktivnog uspjeha (Danel i sur., 2017). Unatoč navedenom, vrijednost kao partnera nije vezana isključivo uz reproduktivni uspjeh budući da joj pridonose i različiti fizički, personalni i demografski faktori. Definira se i kao ukupan broj karakteristika pojedinca koje utječu na sposobnost uspješnog pronalaženja, privlačenja i zadržavanja partnera, socijalne interakcije i ponašanje te kvalitetu veze nakon što je uspostavljena (Fisher i sur., 2008; Howie i Pomiankowski, 2021; Hromatko i sur., 2015). Vrlo je važna prilikom formiranja i održavanja ljubavnih veza (Bhagal i Howman, 2019).

Razina ukupne "tržišne vrijednosti" postiže se kombiniranjem vrijednosti različitih karakteristika i može se mijenjati tijekom života (Buss i Barnes, 1986; Fisher i sur., 2008). Primjerice, može se povećati pojedinčevim napretkom u karijeri ili smanjiti otkrivanjem problema s plodnošću, gubitkom posla ili pojavom kronične bolesti (Buss i Duntley 2011). Ljudi se obično fokusiraju na pozitivne karakteristike koje potencijalni partneri mogu ponuditi u vezi (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2009). U većini slučajeva žele partnere koji nude brojne resurse i značajne vrijednosti poput fizičke privlačnosti, društvenog statusa i financijskih

sredstava (Buss, 1989). Međutim, ponekad započinju vezu bez uvida u karakteristike partnera. Sidelinger i Booth-Butterfield (2009) pretpostavljaju da nedovoljno poznavanje osobe dovodi do odabira partnera s niskom vrijednošću. Pojedinaac s višom vrijednošću je poželjniji i ima više izbora u usporedbi s pojedincem s nižom vrijednošću budući da može ponuditi više pozitivnih karakteristika (Lechuga, 2020; Tadinac i sur., 2007).

Iako u većini radova autori navode spolne razlike u preferenciji partnera, postoje i određene sličnosti u kriterijima odabira (Edlund i Sagarin, 2014). Naime, muškarci i žene generalno pridaju jednaku važnost vrijednosti kao partnera (Ben Hamida i sur., 1998; Tadinac i sur., 2007). Mogu aktivno pokušavati uspostaviti odnos s pojedincima koji posjeduju poželjne karakteristike, ali i izbjegavati ili prekinuti odnos s pojedincima koji ne zadovoljavaju određene kriterije odabira (Regan, 1998). Preferiraju karakteristike poput ljubaznosti, inteligencije, emocionalne stabilnosti i ugodne naravi kod potencijalnih partnera (Buss, 1989). Važnom smatraju i fizičku privlačnost (Berscheid i Reis, 1998, prema Keljanović, 2021) iako je muškarcima spomenuta karakteristika važnija (Fisher i sur., 2008). Pripadnici obaju spolova postavljaju više standarde kad je riječ o ozbiljnoj u odnosu na površnu vezu (Regan, 1998).

Nakon navođenja sličnosti, vrijedi istaknuti i spolne razlike u kriterijima odabira partnera. Vrijednost žene kao partnerice na prvi je pogled određena jednostavnim morfološkim mjerama omjera struka i bokova (Sugiyama, 2004), stoga ne čudi da se fizička privlačnost žena često navodi kao sinonim za njihovu vrijednost kao partnerica (Fisher i sur., 2008). Nadalje, fizička privlačnost povezana je s vjerojatnošću uspješnog dobivanja potomstva. Naime, muškarci smatraju da su mlađe žene privlačnije od starijih upravo zbog većih reproduktivnih mogućnosti (Buss, 1989). Općenito su osjetljiviji na karakteristike koje utječu na sposobnost reprodukcije (npr. zdravlje, fizička privlačnost i mladost) i traže partnerice koje im mogu omogućiti potomstvo (Ben Hamida i sur., 1998; Regan, 1998). S druge strane, žene ulažu više izravnih fizioloških izvora u svoje potomstvo od muškaraca, stoga se pretpostavlja da su osjetljivije na ograničenja resursa. Obično traže partnere koji im mogu pružiti potrebne resurse poput hrane, zaštite, sigurnosti i materijalnih dobiti (Regan, 1998). Sklone su procjenjivanju i biranju partnera prema kriterijima resursa kojima partneri raspolažu, ali i prema partnerovoj spremnosti na ulaganje u odnos (Salkičević i sur., 2014). Preferiraju osobine poput bogatstva, velikodušnosti, intelekta, društvenosti, pouzdanosti, ljubaznosti, razumijevanja, duhovitosti i ugodnosti (Schwarz i Hassebrauck, 2012).

### 1.2.1 Vlastita vrijednost kao partnera

Vlastita vrijednost kao partnera odražava vjerovanje ljudi o tome koliko su uspješni u privlačenju pripadnika suprotnog spola. Ljudi se razlikuju u procjeni vlastite vrijednosti i obično imaju točne predodžbe o tome koliko vrijede kao potencijalni ljubavni partneri (Kirkpatrick i Ellis, 2001). Nastoje prilagoditi preferencije pri odabiru partnera percepciji vlastite vrijednosti (Edlund i Sagarin, 2010) koja je povezana sa samopoštovanjem (Kelam, 2018; Kirkpatrick i Ellis, 2001). Oba konstrukta se, između ostalog, temelje na samoprocjeni (Csajbók i sur., 2019). Naime, ljudi s višom percepcijom vlastite vrijednosti i višim samopoštovanjem navode strože kriterije vezane uz kvalitete koje očekuju od ljubavnih partnera (Kirsner i sur., 2003). Navedeno je u skladu s evolucijskim predviđanjima prema kojima bi ljudi trebali tražiti najboljeg partnera kojeg realno mogu imati (Kirkpatrick i Ellis, 2001). Preciznije, ljudi s poželjnim osobinama očekuju takve osobine i kod svojih partnera (Eastwick i Hunt, 2014). Ben Hamida i suradnici (1998) navode da žene vlastitu vrijednost procjenjuju prvenstveno u odnosu na mladost i fizičku privlačnost. Nepoželjne i s dobi povezane promjene u fizičkom izgledu ili nemogućnost postizanja pozitivnih promjena rezultiraju smanjenjem njihova samopoštovanja. S druge strane, muškarci vlastitu vrijednost obično procjenjuju u odnosu na kontrolabilne karakteristike poput statusa i moći. Dok žene s dobi doživljavaju više bioloških i fizičkih nekontrolabilnih promjena, nastojanja muškaraca da poboljšaju vlastitu vrijednost su kontrolabilnija i uspješnija (Ben Hamida i sur., 1998). Uzevši u obzir navedeno, Ben Hamida i suradnici (1998) navode da se s dobi procjena vlastite vrijednosti kod žena smanjuje, dok je kod muškaraca obratno. S druge strane, Tadinac i suradnice (2007) su utvrdile da žene procjenjuju vlastitu vrijednost višom u usporedbi s muškarcima, što navode kao neočekivani rezultat.

Kako bi se prikazali u što boljem svjetlu i poboljšali vlastitu vrijednost, muškarci nastoje osigurati ekonomske i materijalne resurse. U odnosu na muškarce koji vlastitu vrijednost percipiraju nižom, muškarci koji vlastitu vrijednost percipiraju višom selektivniji su kad je riječ o dugoročnoj vezi. Preciznije, izražavaju snažnije preferencije za društvene, ambiciozne i financijski osigurane partnerice koje se žele ranije udati i imati djecu (Arnocky, 2018). Iako većina muškaraca preferira mlade i privlačne žene, muškarci s nižim statusom i prihodima imaju teškoća u privlačenju takvih žena pa često započinju vezu s partnericama koje ne ispunjavaju njihove preferencije. S druge strane, žene nastoje poboljšati reproduktivne mogućnosti posvećujući više pažnje i vremena uređivanju kako bi izgledale reproduktivno vrijednije (Buss, 1988; Salkičević i sur., 2014). Općenito ulažu više truda u povećanje vlastite



vrijednosti u odnosu na muškarce, a razlike se povećavaju porastom dobi. Neudane žene svih dobnih skupina ulažu najviše truda u povećanje vlastite poželjnosti, posebno u usporedbi sa starijim i oženjenim muškarcima (Brase i Guy, 2004). Mlađe i fizički atraktivnije žene imaju veću mogućnost izbora (Buss i Schmitt, 2019).

Ljudi u ozbiljnijim, predanijim i uspješnijim vezama procjenjuju vlastitu vrijednost kao partnera višom u odnosu na ljude u manje uspješnim vezama (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2009; Tadinac i sur., 2007). Općenito, oni koji vlastitu vrijednost procjenjuju višom ponašaju se na privlačnije načine koji potiču njihovu popularnost i/ili selektivnost i obično navode da se osjećaju voljeno (Back i sur., 2011; Eastwick i Hunt, 2014). S druge strane, pojedinci koji vlastitu vrijednost procjenjuju nižom mogu biti tjeskobni i nezadovoljni vezom zbog mogućnosti gubitka partnera (Hromatko i sur., 2015). Stoga nisu iznenađujući rezultati istraživanja koje su proveli Sidelinger i Booth-Butterfield (2009) i utvrdili da je vlastita vrijednost kao partnera negativno povezana s usamljenošću. Nadalje, u svojem istraživanju Phillips (2010) je utvrdio da su sudionici koji su vlastitu vrijednost procjenjivali višom izvijestili o višoj razini bijesa kao odgovor na hipotetsku nevjeru, dok su sudionici koji su vlastitu vrijednost procjenjivali nižom izvijestili o višoj razini nesigurnosti.

### 1.2.2 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera

Ljudi se povezuju i održavaju vezu s partnerom temeljem sličnosti u jednoj ili više genotipskih ili fenotipskih karakteristika (Buss i Duntley, 2011). Tendencija biranja partnera sličnog sebi sveprisutna je i vrlo važna za uspostavljanje odnosa (Botwin i sur., 1997; Buss, 1985). Partneri sa sličnom vrijednošću na "tržištu partnera" lakše se povezuju u odnosu na partnere različitih vrijednosti, a njihove su veze dugotrajnije i stabilnije (Hromatko i sur., 2015). Također izvještavaju o većem zadovoljstvu vezom (Robins i sur., 2000). Ljudi obično uspostavljaju relativno homogene odnose s obzirom na razinu vrijednosti kao partnera (Buss i Barnes 1986). Međutim, nije isključena mogućnost uspostavljanja ljubavnih veza između osoba različitih vrijednosti (Danel i sur., 2017). Iako se prilikom odabira partnera ljudi vode evolucijskim mehanizmima s ciljem pronalaska najboljeg partnera kojeg mogu imati, a koji posjeduje većinu željenih karakteristika, neki od njih neizbježno započnu vezu s partnerima koji ne zadovoljavaju u potpunosti njihove preferencije (Conroy-Beam i sur., 2016). Zbog toga je moguća pojava diskrepance u vrijednosti kao partnera koja odražava razinu vrijednosti, poželjnosti ili resursa osobe u odnosu na njezina partnera. Preciznije, riječ je o razlici između procjene partnerove i procjene vlastite vrijednosti. Ako ljudi vlastitu vrijednost procjenjuju

višom u odnosu na partnerovu, njihova se veza naziva *dating down* vezom. S druge strane, ako ljudi vlastitu vrijednost procjenjuju nižom u odnosu na partnerovu, njihova se veza naziva *dating up* vezom. Pri računanju diskrepance, u prvom je slučaju njezina vrijednost negativna, a u drugom pozitivna (Lechuga, 2020).

Diskrepanca u vrijednosti kao partnera može se pojaviti i kad pojedinac nije iskren prema partneru oko svojih karakteristika i kad se vrijednost jednog partnera s trajanjem veze značajno poveća ili smanji (Buss i Duntley 2011; Haselton i sur., 2005). Pojedinci s visokom vrijednošću obično odabiru partnere s visokom vrijednošću (Tadinac i Hromatko, 2007). S druge strane, pojedince s niskom vrijednošću također privlače partneri s visokom vrijednošću. Međutim, svjesni su postojanja diskrepance u vrijednosti kao partnera, stoga odabiru partnere s nižom vrijednošću (Tokić, 2006). Naime, pojedinci su skloni birati i započeti vezu s partnerima približno jednake vrijednosti (Edlund i Sagarin, 2014). Melaey (2000, prema Olderbak i Figueredo, 2012) pretpostavlja da ljudi žele pronaći partnera poželjnih karakteristika sličnog sebi. Posljedično, ljudi s najpoželjnijim karakteristikama započinju vezu što smanjuje izbor onima s manje poželjnim karakteristikama.

Iako je rašireno vjerovanje da partner koji posjeduje željene karakteristike omogućava kvalitetniju vezu i pozitivne ishode, pojedini istraživači tvrde upravo suprotno. Naime, Schmitt (2014) navodi da veza s "idealnim" partnerom može dovesti do negativnih ishoda poput suočavanja s partnerovim udvaračima, ulaganja napora u zadržavanje partnera i ljubomore. Ističe važnost razlikovanja konačne funkcije preferencije partnera (reproduktivni uspjeh) od neposrednih ishoda veze (sreća ili emocionalna povezanost). Nadalje, velika diskrepanca u vrijednosti kao partnera može dovesti do nezadovoljstva barem jednog, a u većini slučajeva i obaju partnera (Hromatko i sur., 2015). Ljudi često preispituju omjere dobitaka i gubitaka u vezi (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2009). Osoba s višom vrijednošću suočava se s većim gubicima kao rezultat svoje uključenosti u odnos. Gubitak se odnosi na smanjenje mogućnosti započinjanja veze s partnerima s višom vrijednošću (Phillips, 2010). S druge strane, osoba s nižom vrijednošću ima koristi od toga što je u vezi, ali i najviše gubi u slučaju prekida veze zbog čega je motivirana za održavanje statusa *quo* i posebno osjetljiva na znakove koji upućuju na probleme u vezi (Buss, 1994, prema Phillips, 2010). Zbog svega navedenog ne čudi što diskrepanca u vrijednosti kao partnera može utjecati na zadržavanje partnera (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2007). Naime, pojedinci kojima su dostupni alternativni partneri s većom vrijednošću od njihovih trenutnih partnera imaju korist od ulaganja u alternativni odnos. S druge strane, pojedinci s nižom vrijednošću od svog partnera mogu biti u opasnosti od njegova gubitka zbog dostupnih alternativa, stoga su ulaganje i trud oko zadržavanja partnera korisni kao način

sprječavanja njegova odlaska (Conroy-Beam i sur., 2015). Također, veća je vjerojatnost da će pojedinac u *dating up* vezi biti nesiguran i ljubomoran, kao i da će oprostiti prijestup (Phillips, 2010; Sidelinger i Booth-Butterfield 2007).

### 1.3 Ekspanzija selfa

Self koncept se odnosi na razumijevanje sebe i na spoznaje koje ljudi imaju o sebi (Campbell i sur., 2003). Obuhvaća identitet, odnosno karakteristike, uvjerenja, sklonosti, fizičke atribute, socijalne odnose pa čak i materijalne resurse osobe (Markus, 1977). Iako ga ljudi često doživljavaju konzistentnim tijekom vremena, u stvarnosti se kontinuirano oblikuje putem osobnih i socijalnih iskustava (McConnell, 2011). Jedan od oblika promjene selfa u kojem pojedinac dodaje pozitivan sadržaj svojem self konceptu je ekspanzija selfa (Mattingly i sur., 2014). Prema temeljnoj postavci modela ekspanzije selfa (Aron i Aron, 1986, prema Sprecher i sur., 2015) ljudi nastoje proširiti vlastiti self, uključujući i samoefikasnost, povećanjem vlastitih resursa, perspektiva, identiteta, znanja i vještina. Uzevši u obzir navedeno, do ekspanzije selfa dolazi kad ljudi dodaju poželjne elemente vlastitom self konceptu, jačaju postojeće poželjne elemente poboljšavajući svoje sposobnosti u određenom području, razvijaju složenije razumijevanje sebe ili ponovno otkrivaju prethodno zanemarene aspekte vlastitog self koncepta (Lewandowski i Bizzoco, 2007). Ključnim mehanizmima ekspanzije selfa smatraju se novost i pobuđenost. Međutim, Mattingly i Lewandowski (2014b) navode da je povišena razina pobuđenosti nusprodukt određenih, ali ne i svih iskustava ekspanzije.

Aktivnosti koje pridonose ekspanziji selfa obično su nove, uzbuđljive i zanimljive (Aron i sur., 2004). Uključivanje u prilike za ekspanziju selfa je nagrađujuće, intrinzično motivirajuće i rezultira osobnim rastom (Graham, 2008; Mattingly i Lewandowski, 2013). Olakšava sposobnost postizanja ciljeva zajedno s pozitivnim interpersonalnim i intrapersonalnim ishodima (Sprecher i sur., 2015). Ekspanzija selfa uključuje izravno doživljavanje ili predviđanje stjecanja novih resursa, perspektiva i identiteta (Aron i sur., 2013). Obično je popraćena iskustvom pozitivnog afekta koji djeluje kao motivator za kontinuirano traženje izvora ekspanzije (Wages, 2016). Aron i suradnici (2004) naglašavaju važnost razlikovanja ekspanzije selfa od namjere "iskorištavanja" drugih za vlastitu korist. Iako su određeni postupci koji služe zadovoljenju ekspanzije svjesno odabrani, ekspanzija selfa nužno nije svjestan proces (Aron i sur., 2004). Pojedinac doživljava veliku potrebu za ekspanzijom selfa onda kad životne okolnosti ne pružaju dovoljno mogućnosti za ekspanziju. S druge strane, do prekomjerne ekspanzije selfa dolazi kad životne okolnosti nameću više promjena, novosti ili izazova nego

što pojedinac može integrirati u svoju postojeću kognitivnu strukturu. Riječ je o stresnom stanju u kojem postoji snažna potreba za smanjenjem razine ekspanzije (Aron i sur., 2004). Na kraju je važno naglasiti da pojedinac može postići ekspanziju selfa sudjelovanjem u novim iskustvima, ali i putem odnosa s drugima (Carswell i sur., 2021; Mattingly i Lewandowski, 2014a).

### 1.3.1 Ekspanzija selfa u kontekstu ljubavne veze

Bliski odnosi predstavljaju temelj u izgradnji self koncepta pojedinca (Aron, 2003, prema Lewandowski i sur., 2006). Duboko su ugrađeni u self i često zauzimaju središnje mjesto u životu ljudi (Wages, 2016). Ekspanzija selfa ima važnu ulogu u njihovu formiranju, održavanju i unaprjeđenju (Fivecoat i sur., 2015). Ljudi su motivirani za stjecanje resursa, perspektiva i identiteta što ih potiče na traženje i održavanje interpersonalnih odnosa (Wages, 2016). Trebali bi ih privlačiti pojedinci koji nude mogućnost za ekspanziju selfa (Aron i Aron, 1986, prema Sprecher i sur., 2015). Unatoč tomu, važno je naglasiti da interpersonalne razlike mogu utjecati na želju ljudi za ekspanzijom i rezultate ekspanzije selfa budući da nisu svi podjednako zainteresirani za ekspanziju (Hughes i sur., 2020; Xu i sur., 2016). Model ekspanzije selfa (Aron i Aron, 1996, prema Lewandowski i Ackerman, 2006) temelji se na ideji da su ljudi motivirani poboljšati sebe putem bliskih odnosa. Može se objasniti pomoću dva povezana, ali jedinstvena temeljna načela relevantna za odnose: motivacijsko načelo i načelo uključivanja drugoga u self. Naime, ljudi pokušavaju unaprijediti vlastitu efikasnost. Neki od njihovih osnovnih motiva su istraživanje prilika, napredovanje, znatiželja, kompetencija ili širenje perspektive (Aron i sur., 2013). Jedan od načina na koje pokušavaju ostvariti navedeno je stvaranje i održavanje bliskih odnosa (Aron i sur., 2006). Postojeća istraživanja učinaka ekspanzije selfa većinom su usmjerena na ekspanziju u ljubavnoj vezi budući da sudjelovanje parova u novim, uzbudljivim, zanimljivim i izazovnim aktivnostima ima brojne koristi za njihovu vezu (Aron i sur., 2000; Hughes i sur., 2023; Mattingly i Lewandowski, 2013). Između ostalog, doprinosi povećanju svijesti i učenju, sposobnosti postizanja novih stvari, širenju perspektiva i znanja, povećanju kvalitete veze, doživljavanju strastvene ljubavi i smanjenju dosade (Graham, 2008; Hughes i sur., 2023; Mattingly i Lewandowski, 2013; VanderDrift i sur., 2011). Uključenost pojedinca u aktivnosti ekspanzije selfa pozitivno je povezana s uzbuđenjem i razinom samoefikasnosti (Aron i sur., 1995). Također se pretpostavlja da je korisna i partnerova podrška u procesu ekspanzije selfa zbog povezivanja partnera s ekspanzijom i percepcije partnera kao osobe koja olakšava ekspanziju (Aron i sur., 2013).

U brojnim je istraživanjima utvrđeno da ljubavne veze predstavljaju vrlo snažnu podlogu za proces ekspanzije selfa što je posebno istaknuto na početku veze tijekom kojeg ljudi vrlo brzo usvajaju shvaćanja, iskustva, interese i vještine svojih partnera. Uključivanjem partnera u self ili temeljem drugih procesa, ekspanzija selfa u vezi rezultira povećanjem, raznolikošću i složenosti pojedinčevog self koncepta (Lewandowski i sur., 2006). Zaljubljanje, kao nova, uzbudljiva i zanimljiva aktivnost, doprinosi širenju selfa pojedinca (Aron i sur., 1995), a održavanje veze potiče uključivanje partnera u self (Aron i sur., 1992). Na početku veze, dok partneri neprestano doznaju nove informacije jedan o drugome, ekspanzija selfa potiče intenzivnu privlačnost i strast prema partneru. Kasnije, kad partner postaje potpuno uključen u self, smanjuju se mogućnosti za ekspanziju selfa, strast i brzina kojom pojedinac dodaje novi sadržaj svojem self konceptu (Hughes i sur., 2023; Sheets, 2014). Zaista, utvrđeno je da su pojedinci u duljim vezama izvještavali o nižim razinama ekspanzije selfa (Sheets, 2014). Međutim, bavljenje novim aktivnostima s dugoročnim ljubavnim partnerom može ponovno potaknuti osjećaje strasti iz ranih faza veze (Muisse i sur., 2019). Ekspanziju selfa moguće je postići ulaskom u vezu, povećanjem predanosti partneru (prijelaz iz veze u brak) ili uključivanjem u različite aktivnosti s partnerom (Mattingly i Lewandowski, 2014b). Veća je vjerojatnost da će se pojedinci koji doživljavaju ekspanziju u ljubavnoj vezi uključiti u strategije održavanja veze kao što su spremnost na žrtvovanje, prilagođavanje ponašanja, opraštanje partneru i sl. (McIntyre i sur., 2015).

Budući da su prethodna istraživanja bila usredotočena na ekspanziju selfa kao motivaciju za ulazak u odnose i sredstvo za poboljšanje postojećih odnosa, Lewandowski i Bizzoco (2007) nastojali su proširiti istraživanje na sposobnost predviđanja iskustava nakon prekida veze. Utvrdili su da je prekid veze koja je onemogućavala ekspanziju selfa bio povezan s većim osobnim rastom i pozitivnim emocijama nakon prekida. Budući da takva veza predstavlja prepreku željenom rastu pojedinca, posebno je nezadovoljavajuća, rezultira nižom kvalitetom odnosa i može pružiti osjećaj olakšanja nakon prekida zbog pojave prethodno nedostupnih mogućnosti ili ponovnog otkrivanja selfa. S druge strane, prekid kvalitetne veze koja je omogućavala ekspanziju selfa negativno utječe na self pojedinca budući da može dovesti do percepcije gubitka selfa (Lewandowski i Bizzoco, 2007). Ako pojedinac vjeruje da trenutna veza može omogućiti ekspanziju selfa u budućnosti, nema razlog za napuštanje veze ili traženje alternativa. S druge strane, ako veza ne pruža dovoljno mogućnosti za ekspanziju u budućnosti, pojedinac može biti motiviran za traženje ekspanzije putem alternativne veze (Lewandowski i Ackerman, 2006). Naime, nedovoljne mogućnosti za ekspanziju selfa su rezultat dosade u vezi (Tsapelas i sur., 2009) i mogu motivirati osobu na traženje ljubavnih alternativa pa čak i na

nevjeru (Lewandowski i Ackerman, 2006; VanderDrift i sur., 2011). Pretpostavlja se da pojedinci kojima nedostaje ekspanzije selfa u trenutnoj vezi mogu pokazati veći interes za alternative vezi i time ugroziti njezinu stabilnost (VanderDrift i sur., 2011). Navedeno je u skladu s rezultatima istraživanja koje je provela Ostović (2022) i utvrdila negativnu povezanost između ekspanzije selfa i kvalitete alternativa vezi. Kad je želja pojedinca za ekspanzijom selfa posebno velika, najistaknutije alternative su one koje nude poželjne kvalitete koje partner ne posjeduje. Zaključno, dok prekid veze koja je omogućavala ekspanziju selfa smanjuje percipirani sadržaj selfa, prekid veze koja je ograničavala ekspanziju može dovesti do pozitivnih ishoda (Aron i sur., 2013).

#### 1.4 Uključivanje drugoga u self

Bliski odnosi predstavljaju srž ljudskog iskustva i ponašanja (Aron i sur., 2004). Mogu se prikazati kao kontinuum koji uključuje pojedinčevu spoznaju o sebi na jednom kraju i njegovu spoznaju o drugima na drugom kraju. Pojedinčeva spoznaja o bliskom drugom, koja se nalazi u sredini, na određeni način se doživljava kao vlastita ili se isprepliće s vlastitom što predstavlja osnovni razlog za uključivanje drugoga u self (Aron i sur., 1991). Bliski odnosi vrlo su važni budući da su karakteristike partnera isprepletene s karakteristikama pojedinca te kontinuirano i snažno oblikuju i rekreiraju self (Aron, 2002, prema Aron i sur., 2004). Svaki self je u velikoj mjeri proizvod višestrukih odnosa tijekom života (Aron i sur., 2004). Branand i suradnici (2019) naglašavaju važnost istraživanja psiholoških mehanizama koji utječu na povezivanje ljudi. Jedan od navedenih mehanizama je princip ekspanzije selfa koji se odnosi na uključivanje drugoga u self. Prema navedenom principu, pojedinac usvaja resurse, perspektive i karakteristike drugoga u onoj mjeri u kojoj je drugi uključen u self, dok “drugi” informira pojedinca i oblikuje njegov pogled na svijet, poboljšava i nudi nove “alate” za upotrebu te utječe na percipirane dobitke i gubitke pojedinca (Aron i sur., 2013; Branand i sur., 2019). Aron i Aron (1986, prema Aron i sur., 1991) ističu tri elementa selfa uključena u proces: resursi, perspektive i karakteristike. Navedena podjela dijelom je nastala po uzoru na Jamesovu (1948, prema Aron i sur., 1991) podjelu “empirijskog selfa” na materijalno, društveno i spiritualno. Resursi se odnose na materijalna dobra, znanje i socijalne resurse drugoga koji se mogu uključiti u self s ciljem olakšanja postizanja ciljeva. Osobito su važni u širenju self koncepta jer doživljavanje resursa drugoga kao vlastitih rezultira doživljavanjem njegovih ishoda kao vlastitih. Uključivanje perspektive odnosi se na doživljavanje svijeta iz tuđeg

stajališta u određenoj mjeri. Identitet se odnosi na uključivanje karakteristika, sjećanja i ostalih značajki koje pojedinca razlikuju od drugih pojedinaca i objekata (Aron i sur., 2004).

Uključivanje drugoga u self osigurava fleksibilan i dinamičan alat za razumijevanje sebe i svojih procesa u različitim kontekstima pa i u vezama. Često je korišteno kao primarni pokazatelj bliskosti (Aron i sur., 2013). Iako je bliskost u ljubavnoj vezi povezana s višom razinom dobrobiti i mentalnog zdravlja (Holt-Lunstad i sur., 2010), ljudi se razlikuju po želji za bliskošću u vezi (Mashek i Sherman, 2004, prema Branand i sur., 2019). Levinger i Snoek (1972, prema Aron i sur., 1991) su strukturirali bliske odnose kao uključivanje drugoga u self pomoću Vennovih dijagrama, a čak i ranije Lewin (1948, prema Aron i sur., 1991) je predložio složeniju verziju u kojoj je u dijagram postavio različite odnose unutar životnog prostora i to između područja koje predstavlja pojedinca i područja koje pojedincu predstavlja druga osoba, a uz različite stupnjeve preklapanja. Aron i suradnici (2004) smatraju da je uključivanje partnera u self sinonim za bliskost. Naime, pojedinac postaje blizak sa svojim partnerom budući da partner postaje dio selfa. U usporedbi s ostalim odnosima, u bliskim odnosima pojedinac osjeća veću blizinu, jedinstvo i povezanost s partnerom. Također, ljubavni odnosi karakterizirani su međuzavisnošću i dijeljenjem identiteta (Aron i sur., 2004). Nadalje, Aron i Fraley (1999) navode da je stupanj preklapanja selfa i druge osobe povezan s bliskošću. Kako se uključivanje drugoga u self povećava, stvarna predodžba koju osoba ima o sebi sve više se širi s ciljem uključivanja kognitivne reprezentacije drugih (Weidler i Clark, 2011). S druge strane, Lechuga (2020) navodi da se bliskost i uključivanje drugoga u self razlikuju u tome što bliskost označava osjećaj intimnosti, a uključivanje drugoga u self preklapanje partnerovog i vlastitog "ja".

Aron i suradnici (2004) su objasnili proces uključivanja drugoga u self. U početku pojedinac uključuje drugoga u self s ciljem dobivanja njegovih resursa. Kako se odnos razvija, dijeljenje resursa između partnera postaje uzajamno što rezultira kognitivnom reorganizacijom, odnosno uključivanjem resursa partnera u vlastiti self. Osim resursa, pojedinci uključuju perspektive i identitete. Navedeni se proces nastavlja i pridonosi jačanju početne percepcije uključenosti drugoga. Autori ističu znanje te materijalne i društvene resurse koji mogu olakšati postizanje ciljeva. Riječ je o obostranom uključivanju jer, nakon uspostavljanja odnosa, obično svaki pojedinac uključuje drugoga u self. Konkretno, u bliskom odnosu svatko u određenoj mjeri uključuje resurse, perspektive i identitete drugoga (Aron i sur., 2004). Brojni su i različiti ishodi uključivanja drugoga u self; od kognitivnih (pamćenje) preko fizičkih i fizioloških (preklapanje ili dijeljenje obrazaca neuralne aktivacije za sebe i bliske druge) do zajedničkih (slabljenje učinaka socijalne usporedbe jer su uspjesi i neuspjesi drugoga doživljavani donekle kao vlastiti) (Aron i sur., 2013).

Socijalni psiholozi smatraju da ljudi odabiru partnera s temeljnom motivacijom za jačanjem selfa (Olderbak i Figueredo, 2012). U bliskoj vezi osoba vjeruje da su pojedini ili svi aspekti partnera djelomično njezini. Osim toga, može postojati osjećaj općeg sjedinjenja osobe i partnera budući da se ljudi prema ishodima bliskih drugih u određenoj mjeri odnose kao prema vlastitim (Aron i sur., 1991, Aron i sur., 2004, Aron i sur., 2013). Naime, preklapanje selfa i drugoga može značiti da osjećaji prema drugome odgovaraju osjećajima prema sebi (Aron i Fraley, 1999). Kad pojedinac percipira sebe kao osobu koja uključuje partnerove resurse u self, također percipira mogućnost pristupanja tim resursima (Aron i sur., 2004). Raspodjela resursa zajednička je u onoj mjeri u kojoj se partnera doživljava kao dio selfa budući da dobrobit drugoga označava vlastitu dobrobit, a korist za drugoga vlastitu korist (Aron i sur., 1991). Različiti pozitivni ili negativni ishodi u određenoj se mjeri doživljavaju kao vlastiti, a potrebe i zadovoljenje potreba drugoga kao potrebe i zadovoljenje vlastitih potreba (Aron i sur., 2013). Primjerice, kad pojedinac pomaže bliskom drugom, na neki način pomaže i sebi, a stjecanje ili gubitak resursa drugoga u određenoj mjeri doživljava kao stjecanje ili gubitak vlastitih resursa (Aron i sur., 2004). Nadalje, Gardner i suradnici (2002) su utvrdili da se u situaciji kad pojedinci uključuju blisku osobu u self raduju njezinom uspjehu, umjesto da ga doživljavaju prijetećim, a Cheng i suradnici (2010) su utvrdili da su pojedinci jednako procesirali fizičku bol koju su doživjeli sami i fizičku bol koju su doživjeli njihovi bliski drugi, budući da su zabilježili veće preklapanje između neuralnih reprezentacija pojedinaca i njihovih bliskih drugih. Zaista, sve veći broj nalaza sugerira da se područja mozga uključena u obradu informacija o sebi preklapaju s područjima uključenim u obradu informacija o bliskim drugima (Aron i sur., 2013).

Ljubavni parovi prilikom predstavljanja drugima često iznose neka zajednička obilježja što karakterizira uključenost partnera u self (Agnew i sur., 1998). Naime, razlike u perspektivi akter-partner se smanjuju, a karakteristike partnera postaju vlastite (Aron i sur., 1991; Aron i Fraley, 1999). Ljubavna veza je odnos koji rezultira jedinstvom i integracijom selfa (Wages, 2016). Prema modelu ekspanzije selfa, ljudi traže i ostvaruju bliski odnos, uključuju društvene, intelektualne i financijske resurse, identitet i svjetonazore drugoga u self. Na taj način postaju "kao jedno" i započinju promatrati i doživljavati svijet iz perspektive partnera (Aron i sur., 2004). Kroz navedeni proces identitet, resursi i perspektive ljubavnog partnera postaju kognitivno povezani sa selfom pojedinca (Agnew i sur., 1998). Uključivanje drugoga u self odnosi se na (svjesno ili nesvjesno) doživljavanje svijeta iz perspektive drugoga u određenoj mjeri (Aron i sur., 1992; Aron i sur., 2004). Pozitivno je povezano s korištenjem osobne zamjenice u množini (mi), umjesto u jednini (ja) tijekom predstavljanja (Agnew i sur., 1998). Kad pojedinac drugu osobu uključi u self, njegova kognitivna reprezentacija drugoga preklapa



se s njegovom kognitivnom reprezentacijom selfa (Aron i sur., 1991). S druge strane, utvrđena je negativna povezanost uključivanja drugoga u self i prekida veze (Le i sur., 2010).

Unatoč ranije navedenim prednostima uključivanja drugoga u self, utvrđeno je da, pod određenim okolnostima, može imati i negativne učinke (Aron i sur., 2013). Naime, Aron i suradnici (2004) su utvrdili da prevelika bliskost s partnerom može dovesti do izraženog osjećaja kontrole, gubitka identiteta i prekida veze što je uznemirujuće u onoj mjeri u kojoj je bivši partner bio uključen u self i oslobađajuće u onoj mjeri u kojoj je onemogućavao ekspanziju selfa. Nadalje, ljudi mogu pomiješati vlastite i partnerove osobine ili sjećanja, a ponekad prevelika bliskost s partnerom rezultira osjećajem partnerove prijetnje osobnoj kontroli i identitetu. Uzevši u obzir identitet pojedinca, prevelika bliskost s drugom osobom može proizaći i iz prevelike razine uključivanja drugoga u self (Aron i sur., 2004). Budući da integracija s bliskim drugim doprinosi ekspanziji selfa, pretpostavlja se da su nepoželjni aspekti bliskih drugih također integrirani. Naime, želja za ulaskom u vezu ili nedostatak znanja o osobi mogu dovesti do započinjanja veze s partnerima s brojnim negativnim karakteristikama koje mogu narušiti vezu (Sidelinger i Booth-Butterfield, 2009). Postoji vjerojatnost da će pojedinac, ako uvidi prisutnost nepoželjnih karakteristika kod drugoga, nastojati izbjeći preveliko zbližavanje kako ih ne bi usvojio (Aron i sur., 2004). Još jedan vrlo izravan učinak uključivanja drugoga u self je kognitivna konfuzija ili interferencija između pojedinca i druge osobe. Preciznije, kad osoba uključi drugoga u self, njezina sposobnost obrade informacija o sebi usporava se do stupnja u kojem je druga osoba različita od nje (Aron i sur., 2013).

### 1.5 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera, ekspanzija selfa i uključivanje drugoga u self

Iako istraživači često ispituju percepciju vlastite vrijednosti kao partnera neovisno o percepciji partnerove vrijednosti, vrlo je korisno ispitati diskrepancu u percepciji vlastite i partnerove vrijednosti (Sela i sur., 2017). Naime, spomenuta diskrepanca upućuje na postojanje razlika koje mogu biti važne za razumijevanje različitih aspekata veze. Jedan od aspekata koji se smatra važnim za uspjeh ljubavne veze je uključivanje partnera u self (Lechuga, 2020). Odnos diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja drugoga u self rijetko je bio predmetom prethodnih istraživanja. Unatoč tomu, istraživači pretpostavljaju da su navedeni konstrukti negativno povezani jer bi postojanje razlika između partnera moglo smanjiti prostor i mogućnost za uključivanje drugoga u self. S druge strane, Aron i suradnici (2006) navode da uključivanje u self partnera sličnog pojedincu ipak može biti nepovoljno jer ostavlja vrlo malo prostora za ekspanziju selfa u usporedbi s uključivanjem partnera koji se razlikuje. Spomenuta

nesukladnost ide u prilog potrebi za ispitivanjem odnosa između diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja partnera u self.

Kao što je ranije spomenuto, jedan od procesa kojim se postiže ekspanzija selfa je uključivanje drugoga u self, stoga se zaključuje da su navedeni konstrukti u međuzavisnom odnosu (Lechuga, 2020). Zaista, u kontekstu ljubavne veze pojedinci doživljavaju ekspanziju selfa uglavnom putem uključivanja partnera u self (Aron i sur., 2004; Aron i sur., 2013). Stvaraju i održavaju bliski odnos u kojem resursi, perspektive i identiteti drugoga postaju donekle vlastiti, odnosno u određenoj mjeri uključeni u self (Aron i sur., 2006). U prethodnim je istraživanjima utvrđena pozitivna povezanost između ekspanzije selfa i uključivanja drugoga u self (npr. Branand i sur., 2019; Lechuga, 2020). Lewandowski i suradnici (2006) predlažu da se navedeni konstrukti promatraju kao komplementarni, ali različiti procesi. Naime, prilika za ekspanziju selfa putem uključivanja partnera u self glavni je motivator za formiranje odnosa, dok je iskustvo brze ekspanzije selfa tijekom formiranja veze glavni motivator za njezino održavanje i produblјivanje (Lewandowski i sur., 2006).

#### 1.6 Diskrepanca u vrijednosti kao partnera, ekspanzija selfa i zadovolјstvo vezom

"Kad ne bi bilo razlika, ljubav ne bi mogla nastati. Ali ako su razlike prevelike, ne može se ni razviti." (Theodor Reik, 1949, prema Christy, 1992, str. 5)

Prema temelјnim postavkama teorije ravnoteže (Heider, 1958, prema Luo i Zhang, 2009) međusobno slični pojedinci sviđaju se jedni drugima jer mogu postići ravnotežu i pozitivne osjećaje, dok bi neravnoteža mogla izazvati psihološku nelagodu. Nadalje, jedna od najčešće potvrđivanih tezi u socijalnoj psihologiji je da sličnost facilitira privlačenje (Byrne, 1971, prema Aron i sur., 2013). Sličnost između karakteristika partnera važna je za zadovolјstvo vezom (de Oliveira i sur., 2021). U skladu s navedenim, Zentner (2005) je u svojem istraživanju utvrdio da je zadovolјstvo vezom veće ukoliko se partneri doživljavaju međusobno sličnima. S druge strane, u situaciji kad je formiranje odnosa neizvjesno, sličnost je poželјna kao pokazatelj da će se veza razviti. Međutim, ako je vrlo vjerojatno da će se veza razviti, sličnost partnera ne smatra se relevantnom i u tom slučaju može biti nedostatak jer partner sličan pojedincu vjerojatno ne može osigurati mnogo novih iskustava i izazova (Aron i sur., 2013).

Tadinac i suradnice (2007) su utvrdile da je vrijednost kao partnera zaista značajan prediktor zadovolјstva vezom. Nowak i Danel (2014) su proveli istraživanje na uzorku žena i utvrdili da je viša diskrepanca u vrijednosti kao partnera povezana s nižim zadovolјstvom vezom. Autori navode da percepcija žena o asimetriji u vrijednosti kao partnera ima važne

implikacije za njihovo zadovoljstvo vezom, kao i da su u to vrijeme istraživanja koja izravno pokazuju kako su vlastita i partnerova vrijednost te njihova diskrepanca povezane sa zadovoljstvom vezom bila malobrojna. Nadalje, Salkičević i suradnice (2014) provele su istraživanje u kojem su, između ostalog, ispitivale u kakvom su odnosu diskrepanca u vrijednosti kao partnera i zadovoljstvo vezom. Utvrdile su negativnu povezanost navedenih konstrukata. Conroy-Beam i suradnici (2016) u svojem radu navode jednake rezultate.

Proces ekspanzije selfa povezan je sa zadovoljstvom vezom (Aron i sur., 2013). Naime, tijekom sudjelovanja u uzbudljivim zajedničkim aktivnostima parovi izvještavaju o osjećaju povezanosti s partnerom i većem zadovoljstvu vezom (Graham, 2008). Sukladno s idejom da su veze nagrađujuće ako je u njima zadovoljena osnovna želja za ekspanzijom selfa, oni koji imaju viši rezultat na upitniku ekspanzije selfa također izvještavaju o višim razinama zadovoljstva vezom (Lewandowski i Aron, 2002, prema Aron i sur., 2013). Navedeno je u skladu s rezultatima prethodnih istraživanja u kojima je utvrđena pozitivna povezanost između ekspanzije selfa i zadovoljstva vezom (npr. McIntire i sur., 2015; Ostović, 2022). Također, Aron i suradnici (2013) navode da su pojedinci čiji odnosi omogućavaju ekspanziju selfa često sretniji u usporedbi s pojedincima čiji odnosi ne omogućavaju ekspanziju. Nadalje, promjene u zadovoljstvu vezom tijekom vremena povezane su s iskustvom ekspanzije selfa u vezi (Aron i Aron, 1997, prema Carson i sur., 2007).

## 2. POLAZIŠTE, CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Ljudi su obično svjesni vlastite i partnerove vrijednosti, a samim time i nesklada koji bi mogao postojati između njih. Naime, u većini ljubavnih veza partneri izvješavaju o postojanju diskrepance u vrijednosti kao partnera (Nowak i Danel, 2014). Pregledom literature može se uočiti nedostatak istraživanja u kojima se ispitivao odnos diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja drugoga u self. Naime, istraživači još uvijek nisu utvrdili točnu prirodu odnosa potonjih konstrukata, ali se pretpostavlja njihova negativna povezanost. Budući da diskrepanca u vrijednosti kao partnera odražava razlike između partnera, pretpostavlja se da je veća diskrepanca u vrijednosti kao partnera povezana s nižim zadovoljstvom vezom, što je u skladu s rezultatima ranije provedenih istraživanja (npr. Conroy-Beam i sur., 2016; Nowak i Danel, 2014; Salkičević i sur., 2014). Nadalje, uzimanje u obzir smjera diskrepance u vrijednosti kao partnera, odnosno je li riječ o *dating up* (ako je vlastita vrijednost kao partnera niža od partnerove vrijednosti) ili *dating down* (ako je vlastita vrijednost kao partnera viša od partnerove vrijednosti) vezi, može biti korisno zbog pružanja detaljnijeg uvida i razumijevanja odnosa između ispitivanih varijabli.

Budući da ekspanzija selfa označava pozitivnu promjenu self koncepta, pretpostavlja se da dodavanje pozitivnog sadržaja self konceptu pojedinca, zahvaljujući partneru, pridonosi većem zadovoljstvu vezom. U Republici Hrvatskoj su ranije primijenjene adaptirane verzije Skale promjene selfa u vezi (Ćubela Adorić i Ostović, 2023; Ostović, 2022) i Skale preferencije za ekspanziju selfa (Ostović, 2022) te Skala ekspanzije selfa u vezi koju su autorice konstruirale za potrebe svojeg istraživanja (Ostović i Ćubela Adorić, 2022), dok Upitnik ekspanzije selfa (Lewandowski i Aron, 2002) do sada nije bio primijenjen. Također, odnos između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self, pretpostavljen prema modelu ekspanzije selfa, do sada nije ispitivan na hrvatskim sudionicima.

Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self i zadovoljstva vezom. Dodatno su provjerene i neke metrijske karakteristike svih instrumenata koji su adaptirani za potrebe ovog istraživanja.

## Problemi

1. Utvrditi faktorsku strukturu i pouzdanost tipa unutarnje konzistencije Upitnika ekspanzije selfa, izvorne verzije Inventara vrijednosti kao partnera i adaptirane Skale zadovoljstva brakom.
2. Utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self.
3. Utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom.

## Hipoteze

1. Očekuje se potvrda jednofaktorske strukture Upitnika ekspanzije selfa, izvorne verzije Inventara vrijednosti kao partnera i adaptirane Skale zadovoljstva brakom. Također se očekuje zadovoljavajuća pouzdanost tipa unutarnje konzistencije navedenih mjernih instrumenata.
2. Očekuje se da će diskrepanca u vrijednosti kao partnera biti značajan negativan prediktor uključivanja partnera u self, kao i da će ekspanzija selfa biti značajan pozitivan prediktor uključivanja partnera u self.
3. Očekuje se da će diskrepanca u vrijednosti kao partnera biti značajan negativan prediktor zadovoljstva vezom, kao i da će ekspanzija selfa biti značajan pozitivan prediktor zadovoljstva vezom.

### 3. METODA

#### 3.1 Sudionici

U istraživanju su sudjelovale ukupno 544 osobe. Budući da se ciljna skupina odnosila na punoljetne osobe koje su trenutno u ljubavnoj vezi, iz daljnje je obrade isključeno 37 sudionika koji su u braku, 37 sudionika koji nisu u vezi i jedan maloljetan sudionik. U daljnoj provjeri ustanovljeno je da kod trojice sudionika duljina veze i poznavanja partnera prije početka veze nisu usklađene s njihovom dobi, odnosno da navode brojeve veće od svoje trenutne dobi. Također je ustanovljeno da je troje sudionika nasumce označavalo odgovore. Iz navedenih je razloga iz daljnje obrade isključeno još šest sudionika.

Dakle, konačan uzorak sastojao se od ukupno 463 punoljetne osobe od kojih je 335 žena ( $M_{dob} = 23,71$ ,  $SD_{dob} = 3,81$ ), 125 muškaraca ( $M_{dob} = 24,27$ ,  $SD_{dob} = 3,46$ ) i troje nebinarnih ( $M_{dob} = 24,33$ ,  $SD_{dob} = 5,03$ ). Dobni raspon uzorka kretao se od 18 do 47 godina ( $M = 23,87$ ,  $SD = 3,73$ ). Što se tiče tipa veze, 441 sudionik navodi da je u heteroseksualnoj vezi ( $n_z = 322$ ,  $n_m = 117$ ,  $n_{nb} = 2$ ) dok 22 sudionika navodi da su u homoseksualnoj vezi ( $n_z = 13$ ,  $n_m = 8$ ,  $n_{nb} = 1$ ). Nadalje, 436 sudionika smatra da je njihova veza ozbiljna ( $n_z = 317$ ,  $n_m = 117$ ,  $n_{nb} = 2$ ), četvero sudionika smatra da je njihova veza površna ( $n_z = 4$ ,  $n_m = 0$ ,  $n_{nb} = 0$ ), dok 23 sudionika navodi da nisu sigurni ( $n_z = 14$ ,  $n_m = 8$ ,  $n_{nb} = 1$ ). Duljina ljubavne veze kretala se od 1 do 138 mjeseci ( $M = 34,74$ ,  $SD = 28,64$ ), a duljina poznavanja partnera prije početka veze od manje od jednog mjeseca do 300 mjeseci ( $M = 14,89$ ,  $SD = 30,40$ ). Prosječna duljina veze bila je 36,05 mjeseci u podskupini žena ( $SD = 29,56$ ), 31,03 mjeseca u podskupini muškaraca ( $SD = 26,00$ ) i 43,67 mjeseci u podskupini nebinarnih ( $SD = 18,88$ ). Nadalje, prosječna duljina poznavanja partnera prije početka veze bila je 13,98 mjeseci u podskupini žena ( $SD = 28,16$ ), 17,11 mjeseci u podskupini muškaraca ( $SD = 35,82$ ) i 24,33 mjeseca u podskupini nebinarnih ( $SD = 30,89$ ).

Na pitanje „Je li Vaš/a partner/ica već ispunio/la ovaj upitnik?“ 416 sudionika je odgovorilo s „Ne“ ( $n_z = 318$ ,  $n_m = 95$ ,  $n_{nb} = 3$ ), a 47 sudionika s „Da“ ( $n_z = 17$ ,  $n_m = 30$ ). Prvotna je namjera bila iz daljnje obrade isključiti one sudionike koji odgovore s „Da“. Međutim, budući da je riječ pretežno o muškarcima, ipak su zadržani zbog rizika od isključivanja velikog broja muških sudionika. Također, informacija o tome tko su njihovi/e partneri/ce nije bila poznata jer se podaci sudionika ni na koji način nisu mogli povezati zato što se nisu tražili nikakvi dodatni podaci koji bi omogućili tu identifikaciju.

S ciljem kontrole eventualnih efekata zavisnosti među dijelom podataka, glavne statističke analize provedene na podacima iz cijelog uzorka također su provedene i na poduzorku sudionika koji su naveli da njihovi partneri nisu ispunili upitnik. Dobiveni rezultati nalaze se u tablicama u Prilogu, a njihove interpretacije u Rezultatima.

### 3.2 Mjerni instrumenti

Upitnik je sadržavao četiri mjerna instrumenta, od kojih su tri adaptirale autorica i mentorica ovog rada za potrebe ovdje prikazanog istraživanja, a jedan je adaptirala Ćubela Adorić (2022) za potrebe jednog međukulturalnog istraživanja. Pri adaptacijama je korišten postupak povratnog prijevoda i za sve adaptacije dobivene su suglasnosti autora izvornih verzija. Instrumenti su u nastavku prikazani slijedom kojim su prezentirani u upitniku: **Skala uključivanja drugoga u self**, nakon koje su sudionici na **Inventaru vrijednosti kao partnera** prvo procjenjivali sebe, zatim **Upitnik ekspanzije selfa** nakon kojeg su sudionici na **Inventaru vrijednosti kao partnera** procjenjivali svojeg partnera i na kraju adaptirana **Skala zadovoljstva brakom**. U posljednjem dijelu upitnika postavljena su neka **opća pitanja** vezana uz sudionike i ljubavnu vezu koju su procjenjivali: spol, dob, trenutna veza (*ozbiljna, površna, nisam siguran/na* i *homoseksualna/heteroseksualna*), trajanje veze (u mjesecima), poznavanje partnera prije početka veze (u mjesecima) i je li partner već ispunio upitnik.

*Skala uključivanja drugoga u self* (engl. *Inclusion of Other in the Self (IOS) Scale*, Aron i sur., 1992)

Skala uključivanja drugoga u self koristi se za procjenu percipirane bliskosti među pojedincima. Sastoji se od jedne slikovne čestice. Na slici je prikazano sedam koncentričnih krugova koji se razlikuju u stupnju preklapanja. Zadatak ispitanika je iz skupa Vennovih dijagrama odabrati onu sliku koja najbolje opisuje njegov odnos s partnerom. Stupanj preklapanja upućuje na stupanj bliskosti i intimnosti, odnosno na mjeru uključenosti drugoga u self. Prednost navedene skale je što uzima u obzir kognitivne i afektivne aspekte bliskosti. Utvrđena je visoka povezanost Skale uključivanja drugoga u self sa složenijim,

višedimenzionalnim mjerama bliskosti i intimnosti (Aron i sur., 1992). Skala je korištena je u različitim kulturama za proučavanje različitih vrsta odnosa. Vrlo je fleksibilna i efikasna te predstavlja najčešću i najvjerodostojniju mjeru uključenosti. Zbog slikovnog prikaza su eliminirane jezične prepreke i pristranosti (Branand i sur., 2019). Skala se minimalno oslanja na jezik. Utvrđena je niska povezanost s mjerama socijalne poželjnosti (Aron i sur., 1992). Metafora preklapajućih krugova koji predstavljaju pojedinca i drugoga odgovara načinu na koji ljudi procesiraju informacije o sebi i drugima u odnosima (Aron i sur., 2004). Aron i suradnici (1992) su provjerili test-retest pouzdanost skale izračunavši povezanost između inicijalnog testiranja i testiranja ponovljenog nakon dva tjedna. Utvrđena je zadovoljavajuća vrijednost test-retest pouzdanosti ( $r = ,85$ ; Aron i sur., 1992). Kao što je već navedeno, u ovom je istraživanju korištena verzija koju je adaptirala Ćubela Adorić (2022).

*Inventar vrijednosti kao partnera (MVI-7, engl. Mate Value Inventory, Kirsner i sur., 2003)*

Inventar vrijednosti kao partnera sadrži 17 osobina (npr. *ambiciozan/ambiciozna, privlačno lice, želi djecu, vjeran/na partnerici/partneru, velikodušan/velikodušna, privlačno tijelo, dobar smisao za humor*) koje se smatraju važnima prilikom odabira partnera. Zadatak sudionika je da na navedenim osobinama procijeni sebe i/ili partnera na skali od 0 (uopće me ne opisuje) do 6 (u potpunosti me opisuje). Prije izračunavanja rezultata procjene se kodiraju u rasponu od 1 do 7, pri čemu veći rezultat označava veću vlastitu i partnerovu vrijednost kao partnera. Ukupni rezultat određen je kao prosječna vrijednost procjena na pojedinim česticama i predstavlja mjeru percipirane vrijednosti pojedinca kao partnera. Teoretski raspon rezultata kreće se između 1 i 7. Kirsner i suradnici (2003) su u svojem istraživanju koristili inventar s ciljem procjene vrijednosti različitih osoba. Objekti procjene bili su pojedinac koji ispunjava upitnik, prijatelj, partner za kratkoročni odnos te partner za dugoročni odnos. Ispitanici su trebali procijeniti koje bi kvalitete trebala imati dostupna, odnosno realna osoba i idealna osoba. Autori navode da vrijednost koeficijenta pouzdanosti iznosi od ,86 do ,93, ovisno o objektu procjene (pojedinac koji ispunjava upitnik:  $\alpha = ,86$ , realni partner za kratkoročni odnos:  $\alpha = ,93$ , realni partner za dugoročni odnos:  $\alpha = ,92$ ), što upućuje na zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije (Kirsner i sur., 2003).

U ovom je istraživanju navedeni mjerni instrument korišten za utvrđivanje diskrepance u vrijednosti kao partnera. Svaki je sudionik dva puta davao procjenu na Inventaru vrijednosti kao partnera – prvi je put procjenjivao sebe, a drugi put svojeg partnera. Percipirana diskrepanca



u vrijednosti kao partnera izračunata je kao razlika ukupnih rezultata na Inventaru vrijednosti kao partnera između sudionikove procjene partnerove vrijednosti i sudionikove procjene vlastite vrijednosti kao partnera.

*Upitnik ekspanzije selfa* (engl. *Self-Expansion Questionnaire*, Lewandowski i Aron, 2002)

Upitnik ekspanzije selfa sadrži četrnaest čestica kojima se procjenjuje stupanj u kojem se ljubavna veza doživljava kao “prostor“ za ekspanziju selfa putem povećanja novosti, uzbuđenja i interesa (Lewandowski i Aron, 2002, prema Wages, 2016), odnosno ekspanzija selfa u ljubavnoj vezi (npr. *U kojoj Vam mjeri veza koju imate s partner(ic)om pruža nova iskustva?*). Upitnik je fokusiran na stupanj u kojem veza pruža nova iskustva, omogućava uvođenje nove perspektive i učenje novih stvari te čini pojedinca boljom osobom. Na skali procjene koja se sastoji od sedam stupnjeva (1 = vrlo malo ; 7 = jako puno) sudionici trebaju odgovoriti u skladu s doživljajem trenutne veze. Ukupni rezultat računa se kao prosječna vrijednost procjena ispitanika na svim česticama. Lewandowski i Aron (2002, prema Wages, 2016) izvještavaju o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti upitnika ( $\alpha = ,89$ ).

Adaptirana *Skala zadovoljstva brakom* (Ćubela Adorić i Jurević, 2006, prema Ćubela Adorić i sur., 2014)

Skala obuhvaća šest tvrdnji koje se odnose na općenitu ocjenu zadovoljstva odnosom s bračnim partnerom. Ima zadovoljavajuće metrijske karakteristike i izvorno se koristi kao mjera općeg zadovoljstva brakom, a uz odgovarajuće modifikacije može se koristiti i kao mjera općeg zadovoljstva ljubavnom vezom. U ovom je istraživanju navedeni mjerni instrument korišten kao mjera općeg zadovoljstva ljubavnom vezom, stoga je i sadržaj čestica adaptiran. Preciznije, termini “bračni život“ i “brak“ zamijenjeni su terminom “ljubavna veza“ (npr. *Zadovoljan/na sam našim bračnim životom* zamijenjeno je sa *Zadovoljan/na sam našom ljubavnom vezom.*). Skala procjene sadrži sedam stupnjeva (−3 = potpuno netočno ; +3 = potpuno točno) putem kojih ispitanik izražava stupanj svojeg (ne)slaganja s konkretnim tvrdnjama. Procjene pri bodovanju kodiraju se od 1 do 7 u smjeru ocjene većeg zadovoljstva. Za čestice br. 1, 2 i 4 procjena "potpuno netočno" (−3) boduje se s 1, procjena "potpuno točno" (+3) sa 7, a za čestice br. 3, 5 i 6 smjer bodovanja je obrnut. Ukupni rezultat na skali definiran je kao prosječna

vrijednost procjena na svim česticama, iz čega proizlazi da je teoretski raspon rezultata između 1 i 7. Veći rezultat na ovoj skali označava veće zadovoljstvo vezom. Čubela Adorić i Jurević (2006, prema Čubela Adorić i sur., 2014) izvještavaju o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti skale ( $\alpha = ,83$ ).

### 3.3 Postupak

Podaci su se prikupljali *online* upitnikom izrađenim preko *Google Forms* aplikacije. Sudionici su mogli pristupiti upitniku putem različitih društvenih mreža i grupa u kojima je bio objavljen tijekom travnja i svibnja 2023. godine. Nakon otvaranja poveznice za pristup upitniku, sudionicima su bili vidljivi naziv, svrha i kratki opis istraživanja, kao i informacije o anonimnosti i povjerljivosti te *e-mail* adrese istraživača. Provođenje istraživanja odobreno je od strane Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. U uputi je bilo naznačeno da ciljnu skupinu čine punoljetne osobe koje su trenutno u ljubavnoj vezi. Pritiskom na “Dalje“ sudionici su dali pristanak za sudjelovanje u istraživanju.

## 4. REZULTATI

Rezultati provedenih analiza su prikazani u skladu s redoslijedom postavljenih istraživačkih problema. U svrhu odgovora na prvi istraživački problem, provedene su faktorske analize i analize pouzdanosti primijenjenih mjernih instrumenata. Prije odgovora na drugi i treći istraživački problem, izračunati su i u tablicama prikazani deskriptivni parametri, indeksi asimetričnosti i spljoštenosti te Pearsonovi koeficijenti korelacije između ispitivanih varijabli. Kako bi se utvrdili doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self i zadovoljstva vezom, provedene su regresijske analize. Naposljetku, s ciljem detaljnijeg uvida i razumijevanja odnosa između percipirane diskrepance i drugih varijabli, provedeni su t-testovi za nezavisne uzorke kojima su ispitivane razlike između sudionika u *dating up* i sudionika u *dating down* vezi.

### 4.1 Provjera latentne strukture i pouzdanosti primijenjenih mjernih instrumenata

U svrhu provjere latentne strukture i pouzdanosti Upitnika ekspanzije selfa, Inventara vrijednosti kao partnera i adaptirane Skale zadovoljstva brakom, provedene su eksploracijske i/ili konfirmacijske faktorske analize te analize pouzdanosti.

Eksploracijske faktorske analize provedene su u programu *TIBCO Statistica 14.1.0* metodom maksimalne vjerojatnosti postavljanjem maksimalnog mogućeg broja faktora uz Kaiser-Guttmanov kriterij ekstrakcije faktora i *Varimax normalized* rotaciju u situaciji ekstrakcije dvaju faktora. Konfirmacijske faktorske analize provedene su u programu *jamovi 2.3.26.* uz metodu maksimalne vjerojatnosti pri procjeni parametara. Korišteni pokazatelji pristajanja modela podacima su CFI (Comparative Fit Index), TLI (Tucker-Lewis Index), SRMR (Standardized Root Mean Square), RMSEA (Root Mean Square Error Approximation),  $\chi^2$  test te  $\chi^2/df$  (omjer  $\chi^2$  i stupnjeva slobode). Hooper i suradnici (2008) sugeriraju sljedeće vrijednosti kao pokazatelje prihvatljivog pristajanja modela podacima: CFI i TLI > ,90, SRMR i RMSEA < ,08 i  $\chi^2/df$  između 2 i 5.

#### 4.1.1 Provjera latentne strukture i pouzdanosti Upitnika ekspanzije selfa

Konfirmacijskom faktorskom analizom testiran je jednofaktorski model Upitnika ekspanzije selfa. Utvrđeni pokazatelji pristajanja modela podacima prikazani su u Tablici 1. Značajan  $\chi^2$  test i RMSEA  $>$  ,08 ne upućuju na dobro pristajanje, dok ostale prikazane vrijednosti upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Kao što se može vidjeti iz Tablice 2, faktorska zasićenja svih čestica upitnika, osim 4. (*Koliko Vas to što ste s partner(ic)om čini privlačnijima potencijalnim drugim partnerima?*), su zadovoljavajuća ( $>$  ,30). Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije također je zadovoljavajuća (Cronbach alfa koeficijent = ,91), na što upućuju i korelacije svih čestica, osim 4., s ukupnim rezultatom ( $\geq$  ,50).

**Tablica 1.**

*Prikaz pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima za Upitnik ekspanzije selfa (N=463)*

CFI	TLI	SRMR	RMSEA	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$
,91	,90	,05	,09	353***	77	4,58

*Napomena: \*\*\* $p <$  .001*

**Tablica 2.**

*Prikaz rezultata konfirmacijske faktorske analize i analize pouzdanosti za Upitnik ekspanzije selfa (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. U kojoj Vam mjeri veza koju imate s partner(ic)om pruža nova iskustva?	,69	,64
2. Kada ste s partner(ic)om, koliko ste zahvaljujući njemu/njoj svjesniji nekih stvari nego inače?	,69	,65
3. Koliko partner(ic)a pridonosi Vašoj sposobnosti postizanja novih stvari?	,79	,74
4. Koliko Vas to što ste s partner(ic)om čini privlačnijima potencijalnim drugim partnerima?	,26	,27
5. Koliko Vam partner/ica pomaže da razvijate razumijevanje sebe kao osobe?	,77	,73
6. U kojoj mjeri partnera/icu doživljavate kao priliku za proširenje vlastitih mogućnosti?	,67	,66
7. U kojoj mjeri doznajete nešto novo o partneru/ici?	,54	,53
8. U kojoj mjeri Vam partner/ica pruža uzbudljiva iskustva?	,71	,68
9. Koliko pozitivne karakteristike Vašeg partnera/ice kao osobe (vještine, sposobnosti i dr.) kompenziraju neke Vaše osobne mane ili nedostatke?	,52	,50
10. U kojoj mjeri smatrate da je Vaš pogled na različite stvari širi zahvaljujući partneru/ici?	,72	,68
11. U kojoj mjeri je Vaša veza s partner(ic)om rezultirala time da ste naučili neke nove stvari?	,77	,72
12. U kojoj mjeri smatrate da Vas je veza s partner(ic)om učinila boljom osobom?	,71	,66
13. Koliko to što ste s partner(ic)om povećava poštovanje drugih ljudi prema Vama?	,54	,55
14. U kojoj mjeri partner/ica obogaćuje Vaše znanje?	,77	,71
Cronbach alfa koeficijent		,91

*Napomena:  $r_{iF}$ -faktorska zasićenja,  $r_{it}$ -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

S obzirom na to da 4. čestica nema zadovoljavajuće zasićenje faktorom ( $r_{iF} = ,26$ ), provedena je konfirmacijska faktorska analiza bez navedene čestice. Utvrđeni pokazatelji pristajanja modela podacima prikazani su u Tablici 3, a rezultati provedene faktorske analize u Tablici 4. Značajan  $\chi^2$  test i  $RMSEA > ,08$  ne upućuju na dobro pristajanje, dok ostale prikazane vrijednosti upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Pouzdanost tipa unutarne konzistencije neznatno bi se povećala isključivanjem 4. čestice (Cronbach alfa koeficijent = ,92), stoga je odlučeno da će biti zadržana i korištena u daljnjoj statističkoj analizi.

Kao dodatni argument za zadržavanje 4. čestice može se navesti to što su istraživači u brojnim prethodnim primjenama Upitnika ekspanzije selfa računali ukupan rezultat na upitniku koristeći sve čestice, a uz to su izvještavali o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta

pouzdanosti upitnika (npr. Lechuga, 2020; Liu i sur., 2022; Rajabi i sur., 2017; West i sur., 2022).

**Tablica 3.**

*Prikaz pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima za Upitnik ekspanzije selfa (bez 4. čestice) (N=463)*

CFI	TLI	SRMR	RMSEA	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$
,92	,91	,04	,09	302***	65	4,65

\*\*\* $p < .001$

**Tablica 4.**

*Prikaz rezultata konfirmacijske faktorske analize i analize pouzdanosti za Upitnik ekspanzije selfa (bez 4. čestice) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. U kojoj Vam mjeri veza koju imate s partner(ic)om pruža nova iskustva?	,69	,65
2. Kada ste s partner(ic)om, koliko ste zahvaljujući njemu/njoj svjesniji nekih stvari nego inače?	,70	,66
3. Koliko partner(ic)a pridonosi Vašoj sposobnosti postizanja novih stvari?	,79	,75
5. Koliko Vam partner/ica pomaže da razvijate razumijevanje sebe kao osobe?	,77	,74
6. U kojoj mjeri partnera/icu doživljavate kao priliku za proširenje vlastitih mogućnosti?	,67	,65
7. U kojoj mjeri doznajete nešto novo o partneru/ici?	,54	,52
8. U kojoj mjeri Vam partner/ica pruža uzbudljiva iskustva?	,71	,68
9. Koliko pozitivne karakteristike Vašeg partnera/ice kao osobe (vještine, sposobnosti i dr.) kompenziraju neke Vaše osobne mane ili nedostatke?	,52	,51
10. U kojoj mjeri smatrate da je Vaš pogled na različite stvari širi zahvaljujući partneru/ici?	,72	,69
11. U kojoj mjeri je Vaša veza s partner(ic)om rezultirala time da ste naučili neke nove stvari?	,77	,73
12. U kojoj mjeri smatrate da Vas je veza s partner(ic)om učinila boljom osobom?	,71	,67
13. Koliko to što ste s partner(ic)om povećava poštovanje drugih ljudi prema Vama?	,54	,53
14. U kojoj mjeri partner/ica obogaćuje Vaše znanje?	,77	,73
Cronbach alfa koeficijent		,92

*Napomena:  $r_{iF}$  -faktorska zasićenja,  $r_{it}$  -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

#### 4.1.2 Provjera latentne strukture i pouzdanosti Inventara vrijednosti kao partnera

Konfirmacijskim faktorskim analizama testiran je jednofaktorski model Inventara vrijednosti kao partnera za procjenu vlastite i za procjenu partnerove vrijednosti. Vrijednosti svih prikazanih pokazatelja pristajanja ne upućuju na dobro pristajanje jednofaktorskog modela podacima (Tablica 5). Dobivene vrijednosti faktorskih zasićenja prikazane su u Tablici 6. S obzirom na to da su vrijednosti pokazatelja pristajanja nezadovoljavajuće, provedene su eksploracijske faktorske analize.

Provedbom eksploracijskih faktorskih analiza metodom zajedničkih faktora utvrđena je dvofaktorska struktura i za procjenu vlastite (Tablica 7) i za procjenu partnerove vrijednosti (Tablica 8) na Inventaru vrijednosti kao partnera. Kod procjene vlastite vrijednosti prvim je faktorom objašnjeno 15,53% zajedničke varijance, a drugim faktorom 12,54% zajedničke varijance. Prvim su faktorom zasićene čestice br. 1, 2, 6, 7, 8, 10, 15, 16 i 17, dok su drugim faktorom zasićene čestice br. 4, 5, 9, 11, 12, 13 i 14. Njihova faktorska zasićenja su zadovoljavajuća. Kod procjene partnerove vrijednosti prvim je faktorom objašnjeno 15,73% zajedničke varijance, a drugim faktorom 18,47% zajedničke varijance. Prvim su faktorom zasićene čestice br. 1, 2, 6, 7, 8, 10, 15 i 16, dok su drugim faktorom zasićene čestice br. 4, 5, 9, 11, 12, 13, 14 i 17. Njihova faktorska zasićenja su zadovoljavajuća. Može se zaključiti da prvi faktor sadržajno zasićuju čestice koje se odnose na vanjske karakteristike i one karakteristike koje se općenito brže primjećuju, dok drugi faktor sadržajno zasićuju čestice koje se odnose na unutarnje karakteristike za čije je primjećivanje potrebno određeno vrijeme. Karakteristike koje pripadaju drugom faktoru također bi mogle biti važnije za ozbiljnu i dugoročnu vezu. Iz rezultata je vidljivo da se faktorske strukture Inventara vrijednosti kao partnera za procjenu vlastite i procjenu partnerove vrijednost razlikuju u zasićenosti faktorom 17. čestice (*emocionalno stabilan/stabilna*) koja je kod procjene vlastite vrijednosti zasićena prvim, a kod procjene partnerove vrijednosti drugim faktorom.

Rezultati su pokazali da 3. čestica (*želi djecu*) nema zadovoljavajuće zasićenje ekstrahiranim faktorima ni za procjenu vlastite ( $r_{iF} = ,27$ ) ni za procjenu partnerove ( $r_{iF} = ,19$ ) vrijednosti, stoga je isključena i nije korištena u daljnjim analizama.

**Tablica 5.**

*Prikaz pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima za vlastitu i partnerovu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera) (N=463)*

	CFI	TLI	SRMR	RMSEA	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$
Vlastita vrijednost kao partnera	,57	,51	,09	,11	833***	119	7
Partnerova vrijednost kao partnera	,65	,60	,09	,12	960***	119	8,07

\*\*\* $p < .001$

**Tablica 6.**

*Prikaz rezultata konfirmacijskih faktorskih analiza i analiza pouzdanosti utvrđenih testiranjem jednofaktorskog modela za vlastitu i partnerovu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera) (N=463)*

Čestice	Vlastita vrijednost kao partnera		Partnerova vrijednost kao partnera	
	$r_{iF}$	$r_{it}$	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. Ambiciozan/ambiciozna	,51	,44	,57	,52
2. Privlačno lice	,49	,41	,30	,32
3. Želi djecu	,26	,23	,24	,22
4. Vjieran/na partneru/ici	,13	,13	,48	,40
5. Velikodušan/velikodušna	,53	,51	,55	,50
6. Privlačno tijelo	,50	,41	,32	,36
7. Dobar smisao za humor	,46	,38	,51	,48
8. Dobro zdravlje	,45	,41	,40	,38
9. Nezavisan/nezavisna	,42	,36	,61	,53
10. Inteligentan/inteligentna	,55	,47	,55	,50
11. Blag/a i pun/a razumijevanja	,36	,31	,47	,39
12. Odan/a	,31	,31	,58	,50
13. Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)	,45	,40	,61	,54
14. Odgovoran/odgovorna	,40	,36	,66	,57
15. Zainteresiran/a za seks	,38	,34	,32	,32
16. Dobar status u društvu	,55	,49	,53	,52
17. Emocionalno stabilan/stabilna	,55	,50	,72	,65
Cronbach alfa koeficijent		,78		,84

*Napomena:  $r_{iF}$ -faktorska zasićenja,  $r_{it}$ -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*



**Tablica 7.**

*Prikaz rezultata eksploracijske faktorske analize i analize pouzdanosti za vlastitu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. faktor		
1. Ambiciozan/ambiciozna	,45	,42
2. Privlačno lice	,65	,52
6. Privlačno tijelo	,67	,54
7. Dobar smisao za humor	,53	,47
8. Dobro zdravlje	,35	,36
10. Inteligentan/inteligentna	,56	,49
15. Zainteresiran/a za seks	,30	,32
16. Dobar status u društvu	,52	,50
17. Emocionalno stabilan/stabilna	,42	,42
Svojstvena vrijednost	2,64	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	15,53	
Cronbach alfa koeficijent		,77
2. faktor		
3. Želi djecu	,27	,22
4. Vjeran/na partneru/ici	,49	,23
5. Velikodušan/velikodušna	,56	,52
9. Nezavisan/nezavisna	,33	,30
11. Blag/a i pun/a razumijevanja	,40	,32
12. Odan/a	,65	,42
13. Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)	,41	,34
14. Odgovoran/odgovorna	,52	,46
Svojstvena vrijednost	2,13	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	12,54	
Cronbach alfa koeficijent		,62

*Napomena:  $r_{iF}$  -faktorska zasićenja,  $r_{it}$  -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

**Tablica 8.**

*Prikaz rezultata eksploracijske faktorske analize i analize pouzdanosti za partnerovu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. faktor		
1. Ambiciozan/ambiciozna	,53	,45
2. Privlačno lice	,57	,46
6. Privlačno tijelo	,60	,50
7. Dobar smisao za humor	,42	,42
8. Dobro zdravlje	,36	,34
10. Inteligentan/inteligentna	,48	,47
15. Zainteresiran/a za seks	,35	,31
16. Dobar status u društvu	,59	,51
Svojstvena vrijednost	2,67	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	15,73	
Cronbach alfa koeficijent		,73
2. faktor		
3. Želi djecu	,19	,21
4. Vjeran/na partneru/ici	,72	,50
5. Velikodušan/velikodušna	,55	,52
9. Nezavisan/nezavisna	,42	,48
11. Blag/a i pun/a razumijevanja	,48	,39
12. Odan/a	,80	,58
13. Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)	,42	,50
14. Odgovoran/odgovorna	,55	,57
17. Emocionalno stabilan/stabilna	,61	,65
Svojstvena vrijednost	3,14	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	18,47	
Cronbach alfa koeficijent		,77

*Napomena:  $r_{iF}$  -faktorska zasićenja,  $r_{it}$  -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

Budući da je odlučeno isključiti 3. česticu iz daljnjih analiza procjena sebe i partnera na Inventaru vrijednosti kao partnera, provedene su eksploracijske faktorske analize bez navedene čestice, a dobiveni rezultati su prikazani u Tablicama 9 i 10.

Rezultati su pokazali da se čestice grupiraju oko dvaju faktora. Isključivanjem 3. čestice struktura Inventara kod procjene partnerove vrijednosti kao partnera ponešto se izmijenila. Naime, 9. (*Nezavisan/nezavisna*) i 13. (*Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)*) čestica su u prethodno provedenoj eksploracijskoj analizi bile zasićene drugim faktorom, dok su u eksploracijskoj analizi provedenoj nakon isključivanja 3. čestice navedene čestice zasićene prvim faktorom.

**Tablica 9.**

*Prikaz rezultata eksploracijske faktorske analize i analize pouzdanosti za vlastitu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednost kao partnera, bez 3. čestice) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. faktor		
1. Ambiciozan/ambiciozna	,46	,42
2. Privlačno lice	,65	,52
6. Privlačno tijelo	,67	,54
7. Dobar smisao za humor	,53	,47
8. Dobro zdravlje	,36	,36
10. Inteligentan/inteligentna	,56	,49
15. Zainteresiran/a za seks	,31	,32
16. Dobar status u društvu	,53	,50
17. Emocionalno stabilan/stabilna	,43	,42
Svojtvena vrijednost	2,68	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	16,75	
Cronbach alfa koeficijent		,77
2. faktor		
4. Vjeran/na partneru/ici	,49	,22
5. Velikodušan/velikodušna	,55	,52
9. Nezavisan/nezavisna	,33	,33
11. Blag/a i pun/a razumijevanja	,40	,35
12. Odan/a	,67	,46
13. Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)	,40	,35
14. Odgovoran/odgovorna	,52	,48
Svojtvena vrijednost	2,00	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	12,50	
Cronbach alfa koeficijent		,67

*Napomena:  $r_{iF}$ -faktorska zasićenja,  $r_{it}$ -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

**Tablica 10.**

*Prikaz rezultata eksploracijske faktorske analize i analize pouzdanosti za partnerovu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera, bez 3. čestice) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. faktor		
1. Ambiciozan/ambiciozna	,53	,51
2. Privlačno lice	,57	,38
6. Privlačno tijelo	,60	,41
7. Dobar smisao za humor	,43	,44
8. Dobro zdravlje	,36	,35
9. Nezavisan/nezavisna	,42	,50
10. Inteligentan/inteligentna	,49	,52
13. Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)	,43	,50
15. Zainteresiran/a za seks	,35	,34
16. Dobar status u društvu	,59	,57
Svojstvena vrijednost	2,69	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	16,81	
Cronbach alfa koeficijent		,78
2. faktor		
4. Vjeran/na partneru/ici	,72	,55
5. Velikodušan/velikodušna	,55	,57
11. Blag/a i pun/a razumijevanja	,48	,49
12. Odan/a	,80	,66
14. Odgovoran/odgovorna	,55	,50
17. Emocionalno stabilan/stabilna	,60	,57
Svojstvena vrijednost	3,06	
Postotak objašnjene zajedničke varijance	19,16	
Cronbach alfa koeficijent		,78

*Napomena:  $r_{iF}$ -faktorska zasićenja,  $r_{it}$ -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

Čestice Inventara se i nakon isključivanja 3. čestice grupiraju oko dvaju faktora (i za procjenu vlastite i za procjenu partnerove vrijednosti kao partnera). Provedene su hijerarhijske faktorske analize s ciljem provjere postojanja nadređenog faktora. Utvrđeno je postojanje nadređenog faktora (Tablice I i II u Prilogu) što implicira da je riječ o unitarnom konstrukt. Ekstrahirani faktori su umjereno povezani ( $r_{F1F2}$  vlastita vrijednost = ,49 ,  $r_{F1F2}$  partnerova vrijednost = ,59). Iz navedenog je razloga opravdano računanje ukupnih rezultata na cijelom Inventaru. Naime, ukupan rezultat izračunat je kao prosječna vrijednost procjena na šesnaest čestica (i za procjenu vlastite i za procjenu partnerove vrijednosti kao partnera).

Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije verzije Inventara vrijednosti kao partnera koja sadrži 16 čestica zadovoljavajuća je i za procjenu vlastite (Cronbach alfa koeficijent = ,80) i za procjenu partnerove (Cronbach alfa koeficijent = ,85) vrijednosti.

#### 4.1.3 Provjera latentne strukture i pouzdanosti adaptirane Skale zadovoljstva brakom

Konfirmacijskom faktorskom analizom testiran je jednofaktorski model adaptirane Skale zadovoljstva brakom. Osim značajnog  $\chi^2$  testa i RMSEA > ,08, preostali pokazatelji pristajanja upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima (Tablica 11). Čestice pod rednim brojem 5 (*Našu vezu ne bih opisao/la kao sretnu.*) i 6 (*Loše stvari u našem odnosu nadilaze one dobre.*) nemaju zadovoljavajuće zasićenje faktorom, a njihove su korelacije s ukupnim rezultatom niže u usporedbi s ostalima. Faktorska zasićenja preostalih čestica skale, kao i njihove korelacije s ukupnim rezultatom su zadovoljavajuće (Tablica 12). Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije je prihvatljiva (Cronbach alfa koeficijent = ,73).

**Tablica 11.**

*Prikaz pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima za adaptiranu Skalu zadovoljstva brakom (N=463)*

CFI	TLI	SRMR	RMSEA	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$
,98	,97	,03	,09	39,8***	9	4,42

\*\*\* $p < .001$

**Tablica 12.**

*Prikaz rezultata konfirmacijske faktorske analize i analize pouzdanosti za adaptiranu Skalu zadovoljstva brakom (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. Zadovoljan/na sam našom ljubavnom vezom.	,86	,70
2. Mnogo je stvari u našem odnosu koje me usrećuju.	,90	,70
3. Nezadovoljan/na sam mnogim aspektima našeg odnosa.	,68	,59
4. Općenito govoreći, vrlo sam sretan/na u našoj vezi.	,95	,73
5. Našu vezu ne bih opisao/la kao sretnu.	,22	,23
6. Loše stvari u našem odnosu nadilaze one dobre.	,30	,31
Cronbach alfa koeficijent		,73

*Napomena:  $r_{iF}$ -faktorska zasićenja,  $r_{it}$ -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

S obzirom na to da 5. i 6. čestica imaju nisko zasićenje faktorom, provedena je konfirmacijska faktorska analiza bez navedenih čestica. Utvrđeni pokazatelji pristajanja modela podacima prikazani su u Tablici 13, a rezultati provedene faktorske analize u Tablici 14. Značajan  $\chi^2$  test, vrijednost  $\chi^2/df$  i RMSEA  $> ,08$  ne upućuju na dobro pristajanje, dok ostale prikazane vrijednosti upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije bi se povećala sa  $,73$  na  $,90$  isključivanjem 5. i 6. čestice.

**Tablica 13.**

*Prikaz pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima za adaptiranu Skalu zadovoljstva brakom (bez 5. i 6. čestice) (N=463)*

CFI	TLI	SRMR	RMSEA	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$
,98	,94	,02	,18	30,4***	2	15,2

\*\*\* $p < .001$

**Tablica 14.**

*Prikaz rezultata konfirmacijske faktorske analize i analize pouzdanosti za adaptiranu Skalu zadovoljstva brakom (bez 5. i 6. čestice) (N=463)*

Čestice	$r_{iF}$	$r_{it}$
1. Zadovoljan/na sam našom ljubavnom vezom.	,86	,83
2. Mnogo je stvari u našem odnosu koje me usređuju.	,90	,81
3. Nezadovoljan/na sam mnogim aspektima našeg odnosa.	-,68	,67
4. Općenito govoreći, vrlo sam sretan/na u našoj vezi.	,95	,86
Cronbach alfa koeficijent		,90

*Napomena:  $r_{iF}$  -faktorska zasićenja,  $r_{it}$  -korelacije čestica s ukupnim rezultatom na skali*

Čestice pod rednim brojem 5 i 6 ipak su zadržane i korištene u daljnjim analizama jer bi se njihovim isključivanjem izgubilo na varijabilitetu budući da skala sadrži sveukupno šest čestica. Kako bi se donošenje navedene odluke provjerilo i opravdalo, provedene su glavne statističke analize bez spomenutih čestica (Tablice VI i VIII u Prilogu). Rezultati su uspoređeni s rezultatima analiza u kojima su korištene sve čestice skale i ustanovljeno je da se ne razlikuju.

## 4.2 Deskriptivni parametri ispitivanih varijabli

Prije provođenja analiza vezanih uz istraživačke probleme, izračunati su deskriptivni parametri te indeksi asimetričnosti i spljoštenosti ispitivanih varijabli. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 15.

Budući da je preduvjet upotrebe parametrijskih statističkih postupaka provjera normaliteta distribucije, u tu svrhu proveden je Shapiro-Wilk test. Pokazalo se da distribucije rezultata svih varijabli odstupaju od normalne ( $p < ,001$ ). Međutim, Kline (2015) navedena odstupanja smatra prihvatljivima ukoliko se vrijednosti indeksa asimetričnosti nalaze u intervalu od  $-3$  do  $+3$ , a indeksa spljoštenosti u intervalu od  $-10$  do  $+10$ . U Tablici 3 vidljivo je da se vrijednosti indeksa asimetričnosti i spljoštenosti nalaze unutar navedenih intervala, stoga se upotreba parametrijskih statističkih postupaka smatra opravdanom.

Distribucije rezultata na Inventaru vrijednosti kao partnera za procjenu vlastite i partnerove vrijednosti negativno su asimetrične, što upućuje na to da su procjene sudionika pomaknute prema višim vrijednostima. Sudionici pozitivno doživljavaju i procjenjuju sebe i partnera.

Distribucija pokazatelja diskrepance u vrijednosti kao partnera negativno je asimetrična, što upućuje na to da sudionici uglavnom percipiraju postojanje razlike između sebe i partnera. Preciznije, vlastitu i partnerovu vrijednost kao partnera procjenjuju različito.

Distribucije rezultata na Upitniku ekspanzije selfa negativno su asimetrične, odnosno pomaknute prema višim vrijednostima što upućuje na to da sudionici uglavnom izvještavaju o višoj razini ekspanzije selfa u vezi.

Distribucije rezultata na Skali uključivanja drugoga u self negativno su asimetrične, odnosno pomaknute prema višim vrijednostima.

Distribucije rezultata na adaptiranoj Skali zadovoljstva brakom također su negativno asimetrične, odnosno pomaknute prema višim vrijednostima što upućuje na to da su sudionici, odnosno svi oni koji su u ljubavnoj vezi, u prosjeku vrlo zadovoljni svojom vezom.

**Tablica 15.***Prikaz deskriptivnih parametara ispitivanih varijabli na cijelom uzorku (N=463)*

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Minimum	Maksimum	Asimetričnost	Spljoštenost	Shapiro-Wilk test
Ekspanzija selfa	5,32	0,93	1,79	7	-0,68	0,66	,97***
Vlastita vrijednost kao partnera	4,91	0,52	2,50	6	-0,56	0,95	,98***
Partnerova vrijednost kao partnera	5,23	0,58	2,63	6	-1,19	1,48	,91***
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	0,32	0,56	-2,25	2,25	-0,42	2,47	,97***
Uključivanje partnera u self	5,25	1,26	1	7	-0,81	0,85	,90***
Zadovoljstvo vezom	6,09	0,97	1,83	7	-1,40	2,05	,85***

*Napomena:* diskrepanca u vrijednosti kao partnera izračunata je kao razlika ukupnih rezultata na Inventaru vrijednosti kao partnera između sudionikove procjene partnerove vrijednosti i sudionikove procjene vlastite vrijednosti kao partnera; \*\*\* $p < ,001$

#### 4.3 Korelacije između ispitivanih varijabli

U Tablici 16 prikazani su Pearsonovi koeficijenti korelacije među ispitivanim varijablama, uključujući trajanje veze i dob sudionika. Iz rezultata je vidljivo da su dobivene vrijednosti niske do umjerene.

Dob je statistički značajno umjereno pozitivno povezana s trajanjem veze i nisko pozitivno povezana s poznavanjem partnera prije početka veze. Što je dob sudionika viša, to su procjenjivana veza i poznavanje partnera prije početka veze dulji.

Trajanje veze je statistički značajno nisko pozitivno povezano s uključivanjem partnera u self. Što je procjenjivana veza dulje trajala, to je razina uključivanja partnera u self viša.

Ekspanzija selfa je statistički značajno umjereno pozitivno povezana s percepcijom vlastite i partnerove vrijednosti te diskrepancom u vrijednosti kao partnera, uključivanjem partnera u self i zadovoljstvom vezom.



Osim s ekspanzijom selfa, percepcija vlastite vrijednosti kao partnera je statistički značajno umjereno pozitivno povezana s percepcijom partnerove vrijednosti kao partnera, nisko pozitivno povezana s uključivanjem partnera u self i zadovoljstvom vezom, a umjereno negativno povezana s diskrepancom u vrijednosti kao partnera. Osim s ekspanzijom selfa i percepcijom vlastite vrijednosti, percepcija partnerove vrijednosti kao partnera je statistički značajno umjereno pozitivno povezana s diskrepancom u vrijednosti kao partnera, uključivanjem partnera u self i zadovoljstvom vezom.

Osim s ekspanzijom selfa te percepcijom vlastite i partnerove vrijednosti kao partnera, diskrepanca u vrijednosti kao partnera je statistički značajno nisko pozitivno povezana s uključivanjem partnera u self i umjereno pozitivno povezana sa zadovoljstvom vezom.

Osim s trajanjem veze, ekspanzijom selfa, percepcijom vlastite i partnerove vrijednosti te diskrepancom u vrijednosti kao partnera, uključivanje partnera u self je statistički značajno umjereno pozitivno povezano sa zadovoljstvom vezom.

**Tablica 16.**

*Pearsonovi koeficijenti korelacija između pojedinih varijabli u istraživanju (N=463)*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Dob	-								
2. Trajanje veze (u mjesecima)	,33***	-							
3. Poznavanje partnera prije početka veze (u mjesecima)	,14**	,02	-						
4. Ekspanzija selfa	-,01	,02	,01	-					
5. Vlastita vrijednost kao partnera	-,01	-,03	,03	,40***	-				
6. Partnerova vrijednost kao partnera	-,05	,01	-,01	,65***	,49***	-			
7. Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	-,04	,03	-,04	,31***	-,42***	,58***	-		
8. Uključivanje partnera u self	,06	,10*	,05	,47***	,29***	,41***	,15**	-	
9. Zadovoljstvo vezom	-,02	,04	-,01	,54***	,29***	,62***	,37***	,47***	-

*Napomena: \* $p < ,05$ ; \*\* $p < ,01$ ; \*\*\* $p < ,001$*

#### 4.4 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self

U svrhu utvrđivanja doprinosa diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self, provedena je regresijska analiza čiji su rezultati prikazani u Tablici 17.

Utvrđeno je da je ekspanzija selfa statistički značajan pozitivan prediktor uključivanja partnera u self, dok se diskrepanca u vrijednosti kao partnera nije pokazala značajnim prediktorom. Kombinacijom navedenih prediktora objašnjeno je 21,66% varijance uključivanja partnera u self.

**Tablica 17.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i uključivanjem partnera u self kao kriterijskom varijablom (N=463)*

	$\beta$	$t(460)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,01	0,27	,79
Ekspanzija selfa	,46	10,65	,00
$R (R^2)$	,47	(,22)	
$F (2, 460) = 63,57$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

Nadalje, za usporedbu je provedena regresijska analiza u kojoj se ukupan rezultat na Upitniku ekspanzije selfa računao kao prosječna vrijednost procjena na trinaest čestica, odnosno bez 4. čestice koja nije imala zadovoljavajuće zasićenje faktorom. Dobiveni rezultati ne razlikuju se od rezultata regresijske analize u kojoj su korištene sve čestice, a prikazani su u Tablici III u Prilogu.

Naposlijetku su provedene regresijske analize na poduzorku sudionika koji su na pitanje „Je li Vaš/a partner/ica već ispunio/la ovaj upitnik?“ odgovorili s „Ne“ ( $n = 416$ ). Dobiveni rezultati regresijskih analiza ne razlikuju se od rezultata dobivenih kod cijelog uzorka ( $N = 463$ ) (Tablice IV i V u Prilogu).

#### 4.5 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom

U svrhu utvrđivanja doprinosa diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom, provedena je regresijska analiza čiji su rezultati prikazani u Tablici 18.

Utvrđeno je da su diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa statistički značajni pozitivni prediktori zadovoljstva vezom. Kombinacijom navedenih prediktora objašnjeno je 33,84% varijance zadovoljstva vezom. Uzevši u obzir vrijednost standardiziranih regresijskih koeficijenata može se zaključiti da ekspanzija selfa ima veći doprinos objašnjenju varijance zadovoljstva vezom u odnosu na diskrepancu u vrijednosti kao partnera.

**Tablica 18.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i zadovoljstvom vezom kao kriterijskom varijablom (N=463)*

	$\beta$	$t(460)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,23	5,67	,00
Ekspanzija selfa	,47	11,83	,00
$R (R^2)$	,58	(,34)	
$F (2, 460) = 117,65$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

Nadalje, za usporedbu je provedena regresijska analiza u kojoj se ukupan rezultat na Skali zadovoljstva brakom (adaptiranoj za ispitivanje zadovoljstva vezom) računao kao prosječna vrijednost procjena na četiri čestice, odnosno bez 5. i 6. čestice koje nisu imale zadovoljavajuće zasićenje faktorom. Dobiveni rezultati ne razlikuju se od rezultata regresijske analize u kojoj su korištene sve čestice skale, a prikazani su u Tablici VI u Prilogu.

Naposlijetku su provedene regresijske analize na poduzorku sudionika koji su na pitanje „Je li Vaš/a partner/ica već ispunio/la ovaj upitnik?“ odgovorili s „Ne“ ( $n = 416$ ). Dobiveni

rezultati regresijskih analiza ne razlikuju se od rezultata dobivenih kod cijelog uzorka ( $N = 463$ ) (Tablice VII i VIII u Prilogu).

#### 4.6 Dodatne analize

S ciljem detaljnijeg uvida u relacije diskrepance u percipiranoj vrijednosti sebe i partnera s drugim varijablama (ekspanzija selfa, uključivanje partnera u self i zadovoljstvo vezom), provedene su analize u kojima su uspoređeni rezultati koje na tim varijablama imaju skupina sudionika koji su vlastitu vrijednost procijenili nižom u odnosu na partnerovu (tzv. *dating up* veza) i skupina sudionika koji su vlastitu vrijednost procijenili višom u odnosu na partnerovu (tzv. *dating down* veza). Konkretno, provedena su tri t-testa za nezavisne uzorke. Utvrđeno je da sudionici u *dating up* vezi ekspanziju selfa, uključivanje partnera u self i zadovoljstvo vezom procjenjuju višima u odnosu na sudionike u *dating down* vezi (Tablica 19).

**Tablica 19.**

*Prikaz rezultata t-testova dobivenih ispitivanjem razlika u ekspanziji selfa, uključivanju partnera u self i zadovoljstvu vezom s obzirom na smjer diskrepance u vrijednosti kao partnera (n=443)*

	<i>Dating up</i> veza (n=342)		<i>Dating down</i> veza (n=101)		<i>t</i>	<i>df</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
Ekspanzija selfa	5,46	0,81	4,72	1,04	-7,59***	441
Uključivanje partnera u self	5,38	1,15	4,76	1,42	-4,47***	441
Zadovoljstvo vezom	6,29	0,78	5,37	1,23	-9,07***	441

*Napomena: dating up veza-ako je vlastita vrijednost kao partnera niža od partnerove vrijednosti, dating down veza-ako je vlastita vrijednost kao partnera viša od partnerove vrijednosti, \*\*\* $p < ,001$*

## 5. RASPRAVA

Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self i zadovoljstva vezom. Provedeno je korelacijsko istraživanje na prigodnom uzorku sudionika na čijim se podacima temelje analize o kojima će se u nastavku rada diskutirati. Sudionici ovog istraživanja generalno su vrlo zadovoljni svojom vezom. Moguće je da je naslov istraživanja privukao one koji svoju trenutnu vezu smatraju zadovoljavajućom jer su pristup upitniku imali korisnici društvenih mreža i grupa u kojima je bio objavljen. S obzirom na to da je ranije navedena važnost smjera diskrepance u vrijednosti kao partnera u razumijevanju različitih ishoda veze, dodatno su ispitane razlike u pojedinim varijablama između sudionika u *dating up* i sudionika u *dating down* vezi. Važno je naglasiti da veći broj sudionika partnerovu vrijednost procjenjuje višom u odnosu na vlastitu iz čega se može pretpostaviti da kod ispitivanog uzorka postoji sklonost idealizaciji partnera i samokritičnosti u vidu podcjenjivanju vlastite vrijednosti u odnosu na partnerovu. U nastavku rada prikazani su rezultati provedenih analiza u skladu s redoslijedom postavljenih istraživačkih problema.

### 5.1 Latentna struktura i pouzdanost primijenjenih mjernih instrumenata

#### 5.1.1 Upitnik ekspanzije selfa

Provedbom konfirmacijske faktorske analize potvrđena je očekivana jednofaktorska struktura Upitnika ekspanzije selfa. Značajan  $\chi^2$  test i vrijednost RMSEA indeksa ne upućuju na dobro pristajanje, dok ostali pokazatelji pristajanja upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Sve čestice, osim 4. (*Koliko Vas to što ste s partner(ic)om čini privlačnijima potencijalnim drugim partnerima?*), imaju umjerena ili visoka zasićenja na pripadajućem faktoru. Najviše zasićenje ima 3. čestica (*Koliko partner(ic)a pridonosi Vašoj sposobnosti postizanja novih stvari?*).

Vrijednost koeficijenta pouzdanosti je visoka ( $\alpha = ,91$ ) i nešto viša u odnosu na vrijednost utvrđenu kod izvornog upitnika ( $\alpha = ,89$ ; Lewandowski i Aron, 2002, prema Wages, 2016). Nadalje, korelacije svih čestica, osim 4. čestice, s ukupnim rezultatom su zadovoljavajuće ( $\geq ,50$ ). Čestica pod rednim brojem 4 (*Koliko Vas to što ste s partner(ic)om*

*čini privlačnijima potencijalnim drugim partnerima?)* nema zadovoljavajuće zasićenje faktorom. Navedena je čestica specifična po svojem sadržaju budući da se spominju i potencijalni partneri, a ne samo pojedinac i njegov partner. Moguće je da sudionici ovog istraživanja ne obraćaju pažnju na druge potencijalne partnere ili njihovo mišljenje uopće ne smatraju relevantnim prilikom procjene osobnih osjećaja u odnosu s trenutnim partnerom.

Provedena je konfirmacijska faktorska analiza bez 4. čestice. Značajan  $\chi^2$  test i vrijednost RMSEA indeksa ne upućuju na dobro pristajanje, dok ostali pokazatelji pristajanja upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Isključivanjem 4. čestice pouzdanost bi se neznatno povećala ( $\alpha = ,92$ ), stoga je odlučeno zadržati navedenu česticu, odnosno početnu strukturu upitnika. S ciljem provjere tako donesene odluke provedene su glavne analize sa svim česticama upitnika i bez 4. čestice, a dobiveni rezultati nisu se razlikovali.

Rezultate faktorskih analiza dobivene u ovom istraživanju nije moguće usporediti s drugim primjenama Upitnika ekspanzije selfa budući da je pregledom dostupne literature ustanovljeno da autori generalno nisu provjeravali njegovu faktorsku strukturu. Pregledom literature također je ustanovljeno da Upitnik ekspanzije selfa pokazuje zadovoljavajuću vrijednost koeficijenta pouzdanosti u kineskoj adaptaciji (Liu i sur., 2022), perzijskoj adaptaciji (Rajabi i sur., 2017) i verziji adaptiranoj u svrhu ispitivanja međukulturalne ekspanzije selfa u vezi (West i sur., 2022). U spomenutim su istraživanjima istraživači računali ukupan rezultat na Upitniku ekspanzije selfa koristeći sve čestice upitnika pri čemu više procijenjene vrijednosti impliciraju višu razinu ekspanzije selfa u ljubavnoj vezi.

Uzevši u obzir navedeno, predlaže se zadržavanje 4. čestice u eventualnim daljnjim primjenama Upitnika ekspanzije selfa uz napomenu da se prije računanja ukupnog rezultata na upitniku provjeri njegova faktorska struktura i obrati pažnja na karakteristike 4. čestice.

### 5.1.2 Inventar vrijednosti kao partnera

Provedbom konfirmacijskih faktorskih analiza nije potvrđena očekivana jednofaktorska struktura ni za procjenu vlastite ni za procjenu partnerove vrijednosti na Inventaru. S obzirom na to da vrijednosti pokazatelja pristajanja nisu bile zadovoljavajuće, provedene su eksploracijske faktorske analize.

Rezultati su pokazali da se čestice grupiraju oko dvaju faktora i kod procjene vlastite i kod procjene partnerove vrijednosti kao partnera pri čemu je grupiranje čestica gotovo jednako. Naime, faktorske strukture Inventara za procjenu vlastite i za procjenu partnerove vrijednost

razlikuju se po tome što je kod procjene vlastite vrijednosti 17. čestica (*emocionalno stabilan/stabilna*) zasićena prvim, a kod procjene partnerove vrijednosti drugim faktorom. Uvidom u sadržaj čestica može se zaključiti da prvom faktoru pripadaju čestice koje se odnose na vanjske karakteristike i one karakteristike koje se općenito brže primjećuju kod osobe, dok drugom faktoru pripadaju čestice koje se odnose na unutarnje karakteristike za čije je primjećivanje potrebno određeno vrijeme, a koje mogu biti važnije za održavanje ozbiljne i dugoročne veze. Tako utvrđena struktura Inventara složenija je nego li se očekivalo. Kod obje procjene sve čestice, osim 3. (*želi djecu*), imaju zadovoljavajuća zasićenja na odgovarajućim faktorima, dok najviše zasićenje prvim faktorom ima 6. čestica (*privlačno tijelo*), a najviše zasićenje drugim faktorom 12. čestica (*odan/a*). Može se zaključiti da sudionici pridaju jednaku važnost i uzimaju u obzir jednake karakteristike pri procjeni vlastite i pri procjeni partnerove vrijednosti kao partnera. Čestica pod rednim brojem 3 (*želi djecu*) nema zadovoljavajuće zasićenje ekstrahiranim faktorima ni kod procjene vlastite ni kod procjene partnerove vrijednosti kao partnera, stoga je isključena i nije korištena u daljnjim analizama. Budući da 85% sudionika ovog istraživanja ima između 19 i 26 godina, moguće je da u toj dobi još uvijek ne promišljaju o vrijednosti kao partnera uzimajući u obzir želju za djecom. Također je moguće da sudionici spomenutu karakteristiku generalno smatraju manje važnom u usporedbi s ostalima ili ju, zapravo, uopće ne smatraju važnom za procjenu nečije vrijednosti kao partnera.

S obzirom na to da je odlučeno isključiti 3. česticu iz daljnjih analiza procjena sebe i partnera na Inventaru vrijednosti kao partnera, provedene su eksploracijske faktorske analize na tako definiranom Inventaru. Utvrđeno je da se čestice grupiraju oko dvaju faktora. Preciznije, percepcija vrijednosti kao partnera varira duž dviju dimenzija koje se uglavnom podudaraju za procjenu vlastite i za procjenu partnerove vrijednosti. Naime, došlo je do manje promjene u strukturi Inventara kod procjene partnerove vrijednosti s tim da su 9. (*Nezavisan/nezavisna*) i 13. (*Financijski osiguran/a (ili bi to u budućnosti mogao/la biti)*) čestica, koje su u prethodno provedenoj eksploracijskoj analizi bile zasićene drugim faktorom, nakon isključivanja 3. čestice zasićene prvim faktorom.

S ciljem provjere postojanja nadređenog faktora, provedene su hijerarhijske faktorske analize bez 3. čestice. Rezultati su pokazali da su faktori umjereno povezani i kod procjene vlastite i kod procjene partnerove vrijednosti kao partnera. U oba je slučaja utvrđeno postojanje nadređenog faktora, stoga se može zaključiti da se radi o unitarnom konstrukt. Za usporedbu, Kirsner i suradnici (2003) su u izvornoj primjeni Inventara ukupan rezultat računali kao prosječnu vrijednost procjena na svim česticama s tim da je veći rezultat na Inventaru

označavao veću vlastitu i/ili partnerovu vrijednost kao partnera. Prilikom njegove konstrukcije autori su odabirali karakteristike koje preferiraju i žene (npr. financijska sigurnost, inteligencija, pouzdanost) i muškarci (npr. zdravlje, fizička privlačnost, mladost) s ciljem dobivanja opće mjere vrijednosti kao partnera. Iz navedenih je razloga opravdano računanje ukupnih rezultata na cijelom inventaru. Vrijednosti koeficijenta pouzdanosti za procjenu vlastite i procjenu partnerove vrijednosti kao partnera utvrđene u ovom istraživanju niže su u usporedbi s vrijednostima utvrđenim u izvornoj primjeni Inventara u kojima su se, ovisno o objektu procjene, kretale od ,86 do ,93 (Kirsner i sur., 2003). Inventar vrijednosti kao partnera do sada je primijenjivan u Republici Hrvatskoj, stoga će u nastavku rada ukratko biti prikazani rezultati pojedinih istraživanja u kojima je primijenjen.

Kelam (2018) je za potrebe svojeg istraživanja modificirala Inventar na način da su karakteristike *privlačno tijelo* i *privlačno lice* zamijenjene terminima *zgodan/zgodna* i *lijep/a*, a dodane su karakteristike *atraktivan/ataktivna*, *ljubazan/ljubazna* i *predan/a*. Rezultati faktorskih analiza dobiveni u njezinom istraživanju donekle su slični rezultatima dobivenim u ovom istraživanju. Naime, autorica nije potvrdila jednofaktorsku strukturu Inventara, već je utvrdila grupiranje čestica oko dvaju faktora koji su se odnosili na unutarnju i vanjsku atraktivnost te postojanje nadređenog faktora. Kao i u ovom istraživanju, u istraživanju koje je provela Kelam (2018) 3. čestica (*želi djecu*) nije imala zadovoljavajuće zasićenje faktorom. Budući da su u njezinom istraživanju sudjelovali studenti, razlog niskog zasićenja navedene čestice mogao bi biti jednak razlogu navedenom u ovom radu. Kelam (2018) izvještava o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti Inventara (od ,86 do ,93). S druge strane, u istraživanju koje su na Sveučilištu u Mostaru proveli Šunjić i suradnici (2012), a u kojem je korištena hrvatska verzija Inventara koju su adaptirale Hromatko i suradnice (2006, prema Šunjić i sur., 2012), utvrđena je njegova jednofaktorska struktura. Šunjić i suradnici (2012) također izvještavaju o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti Inventara ( $\alpha = ,82$ ). Nadalje, pregledom literature je ustanovljeno da u drugim istraživanjima provedenim u Republici Hrvatskoj obično nije provjeravana faktorska struktura Inventara. Unatoč tomu, pojedini autori izvještavaju o prihvatljivoj ili zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti (npr. Hodko, 2014; Mikac, 2008; Tadinac i sur., 2007). Uzevši u obzir rezultate ovog i prethodnih istraživanja u kojima je korišten Inventar vrijednosti kao partnera, može se zaključiti da je percipirana vrijednost kao partnera unitaran, ali složen konstrukt.



### 5.1.3 Adaptirana Skala zadovoljstva brakom

Provedbom konfirmacijske faktorske analize potvrđena je očekivana jednofaktorska struktura adaptirane Skale zadovoljstva brakom. Osim značajnog  $\chi^2$  testa i  $RMSEA > ,08$ , vrijednosti preostalih pokazatelja pristajanja jednofaktorskog modela podacima su zadovoljavajuće. Čestice pod rednim brojem 5 (*Našu vezu ne bih opisao/la kao sretnu.*) i 6 (*Loše stvari u našem odnosu nadilaze one dobre.*) nemaju zadovoljavajuća zasićenja faktorom, a njihove su korelacije s ukupnim rezultatom na skali niže u odnosu na ostale. Moglo bi se reći da je sretna veza općenit pojam zbog čega postoji mogućnost da su sudionici 5. česticu doživjeli i interpretirali na različite načine te, sukladno tomu, procijenili svoje (ne)slaganje s njom. Navedena čestica nije bila problematična u izvornoj primjeni skale. Međutim, 6. je čestica u prvoj fazi druge primjene imala vrlo nisko zasićenje faktorom ( $r_{iF} = ,13$ ). U ponovljenim analizama bez navedene čestice utvrđeno je povećanje prosječne korelacije između čestica, postotka objašnjene zajedničke varijance i vrijednosti koeficijenta pouzdanosti (Ćubela Adorić i Jurević, 2006, prema Ćubela Adorić i sur., 2014). Uzevši u obzir navedeno, autorice nisu predložile isključivanje 6. čestice, nego potrebu za oprezom i provjerom njezinih karakteristika prije računanja ukupnih rezultata na skali.

Preostale čestice skale imaju zadovoljavajuća zasićenja faktorom i umjerene do visoke korelacije s ukupnim rezultatom na skali. Najviše zasićenje ima 4. čestica (*Općenito govoreći, vrlo sam sretan/na u našoj vezi.*). Pouzdanost tipa unutarne konzistencije je prihvatljiva ( $\alpha = ,73$ ). Za usporedbu, vrijednost koeficijenta pouzdanosti izvorne verzije ove skale u istraživanju s bračnim partnerima bila je ,83 (Ćubela Adorić i Jurević, 2006, prema Ćubela Adorić i sur., 2014).

S obzirom na nisku zasićenost faktorom 5. i 6. čestice, provedena je konfirmacijska faktorska analiza bez navedenih čestica. Iako značajan  $\chi^2$  test, vrijednost  $\chi^2/df$  i  $RMSEA > ,08$  ne upućuju na dobro pristajanje, ostali pokazatelji pristajanja upućuju na zadovoljavajuće pristajanje jednofaktorskog modela podacima. Analizom pouzdanosti je utvrđeno da bi se isključivanjem 5. i 6. čestice znatno povećala vrijednost koeficijenta pouzdanosti skale (sa ,73 na ,90). Unatoč tomu, navedene čestice su zadržane i korištene u daljnjim analizama jer bi se njihovim isključivanjem izgubilo na varijabilitetu budući da je skala kratka i sadrži svega šest čestica. S ciljem provjere tako donesene odluke, provedene su glavne analize sa svim česticama skale i bez 5. i 6. čestice, a dobiveni rezultati nisu se razlikovali.

Osim u ovom istraživanju, Skala zadovoljstva brakom je, uz odgovarajuće modifikacije, korištena kao mjera zadovoljstva vezom i u pojedinim prethodnim istraživanjima. U

istraživanju koje su provele Mičić i suradnice (2010, prema Čubela Adorić i sur., 2014) vrijednost koeficijenta pouzdanosti adaptirane Skale zadovoljstva brakom bila je zadovoljavajuća ( $\alpha = ,80$ ). Kralj (2020) također izvještava o zadovoljavajućoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti skale ( $\alpha = ,83$ ). Osim toga, autorica je potvrdila njezinu jednofaktorsku strukturu. Jednofaktorska struktura skale utvrđena je i u istraživanju koje je provela Čurlin (2020). Međutim, u njezinom je istraživanju vrijednost koeficijenta pouzdanosti bila ,61, a 5. i 6. čestica nisu imale zadovoljavajuće zasićenje faktorom prema strožem kriteriju (,40), stoga su bile isključene iz daljnjih analiza. Njihovim isključivanjem vrijednost koeficijenta pouzdanosti se povećala na ,73 (Čurlin, 2020). Nadalje, u istraživanjima koje su provele Šarić (2018) i Jelavić-Mitrović (2021) nije provjeravana faktorska struktura adaptirane Skale zadovoljstva brakom, ali valja navesti da autorice izvještavaju o prihvatljivoj vrijednosti koeficijenta pouzdanosti skale.

Uzevši u obzir rezultate ovog i prethodnih istraživanja, može se zaključiti da se adaptirana Skala zadovoljstva brakom pokazala dobrom mjerom općeg zadovoljstva vezom. Preporučuju se njezina daljnja upotreba u kontekstu ljubavnih veza i provjera njezinih metrijskih karakteristika prije računanja ukupnog rezultata.

## 5.2 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self

Drugi problem bio je utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance uključivanja partnera u self. Pretpostavljeno je da će diskrepanca u vrijednosti kao partnera biti negativan prediktor, dok će ekspanzija selfa biti pozitivan prediktor uključivanja partnera u self. Prije provedbe regresijske analize izračunate su bivarijatne povezanosti među navedenim varijablama. Utvrđeno je da su diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa značajno pozitivno povezane. Kao što se očekivalo prema modelu ekspanzije selfa, utvrđena je značajna pozitivna povezanost između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self. Nadalje, između diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja partnera u self također je utvrđena značajna pozitivna povezanost, što je u suprotnosti s polaznim očekivanjem. Analizirana je i visina povezanosti među varijablama. Umjerene povezanosti utvrđene su između diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa te između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self, dok je niska povezanost utvrđena između diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja partnera u self.

Provedenom regresijskom analizom utvrđeno je da diskrepanca u vrijednosti kao partnera nema značajan doprinos objašnjenju varijance uključivanja partnera u self. Tako utvrđeni rezultat mogao bi se objasniti u terminima značajne umjerene pozitivne povezanosti između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self utvrđene analizom bivarijatnih povezanosti, ali i u prethodnim istraživanjima (npr. Branand i sur., 2019; Lechuga, 2020). Naime, pri analizi visine bivarijatne povezanosti utvrđeno je da je povezanost između diskrepance u vrijednosti kao partnera i uključivanja partnera u self niska. Testiranjem značajnosti razlike između Pearsonovih koeficijenata korelacije utvrđeno je da je navedena povezanost značajno niža u odnosu na umjerenu povezanost između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self ( $p < ,001$ ). Uz ekspanziju selfa, diskrepanca u vrijednosti kao partnera ne objašnjava značajno varijancu kriterija. Postoji mogućnost da bi dobiveni rezultati bili drugačiji da su ispitivane preferencije vezane uz idealnog partnera sudionika, budući da su sudionici procjenjivali sebe i svoje aktualne partnere. Moguće je da bi usporedba aktualnog s idealnim partnerom potaknula sudionike na procjenjivanje razine uključivanja partnera u self iz druge perspektive. Nadalje, postoji mogućnost da među karakteristikama Inventara nisu navedene one koje sudionici zaista smatraju privlačnima i važnima kod svojih partnera, kao i da se sudionici razlikuju u važnosti koju pridaju pojedinim karakteristikama. U ovom je istraživanju davanje procjene za svaku karakteristiku bilo obvezno pa sudionici nisu mogli preskočiti odgovaranje čak i ako je među njima bila neka koju ne smatraju relevantnom. Također, moguće je da je dobivenim rezultatima pridonio i način određivanja diskrepance u vrijednosti kao partnera. Naime, sudionici nisu eksplicitno navodili da u njihovoj vezi postoji diskrepanca u vrijednosti kao partnera, nego je ista izračunata oduzimanjem ukupnih rezultata procjene vlastite vrijednosti od ukupnih rezultata procjene partnerove vrijednosti kao partnera. U istraživanju koje je provela Lechuga (2020) također je utvrđeno da diskrepanca u vrijednosti kao partnera nije bila značajan prediktor uključivanja partnera u self. Važno je napomenuti da su u njezinom istraživanju prikupljeni podaci od obaju partnera, stoga je u njihovoj analizi korišten model međuzavisnosti aktera i partnera.

Nadalje, utvrđeno je da ekspanzija selfa ima značajan doprinos objašnjenju varijance uključivanja partnera u self i to u pretpostavljenom smjeru, što ne čudi s obzirom na to da je uključivanje drugoga u self jedan od procesa kojim se postiže ekspanzija selfa (Aron i sur., 2004; Lechuga, 2020). Prema Aronu i suradnicima (2013) želja za ekspanzijom selfa objašnjava težnju ljudi za traženjem novih izvora, perspektiva i identiteta, dok se uključivanje drugoga u self odnosi na uključivanje navedenih aspekata druge osobe u self. Percipiranje spomenutih aspekata kao u određenoj mjeri vlastitih omogućava njihovu dostupnost, upotrebljivost i

korisnost. Iako je ekspanzija selfa povezana s uključivanjem partnera u self, autori ističu da navedeni konstrukti nisu sinonimi (Aron i sur., 2013). Uključivanje partnera u self predstavlja nusprodukt ekspanzije selfa putem preuzimanja partnerovih karakteristika kao vlastitih (Hughes i sur., 2023). Iako partner može pružiti brojne prilike za ekspanziju selfa, moguće je da pojedinac ne osjeća bliskost i ovisnost o partneru. S druge strane, može osjećati visoku razinu bliskosti i međuovisnosti s partnerom, ali veza može biti u stagnaciji koju obilježava dosada i nedostatak ekspanzije selfa (Aron i sur., 2000). Nadalje, Sheets (2014) naglašava da proces ekspanzije selfa nadilazi metaforičko značenje jer pojedinac uključuje partnerove karakteristike u vlastiti self zbog čega percipira partnera kao “produžetak” samog sebe. Prema Aronu i suradnicima (1991) ekspanzija selfa je olakšana pomoću uključivanja partnera u self. Navedeni proces odnosi se na doživljavanje partnera kao dijela sebe s tim da se razlika između pojedinca i partnera s vremenom smanjuje. S druge strane, Lewandowski i Ackerman (2006) navode da je preklapanje pojedinčevih i partnerovih resursa, karakteristika i vještina povezano s ekspanzijom selfa. Prema modelu ekspanzije selfa (Aron i Aron, 1986, prema Sheets, 2014), ljudi su motivirani proširiti vlastiti self što se primarno postiže formiranjem bliskih odnosa. Kako ljudi razvijaju nove odnose, dobivaju pristup resursima, perspektivama i identitetima svojih partnera koji zauzvrat mogu povećati njihovo znanje i efikasnost u interakciji sa svijetom. Doživljavaju preklapanje s partnerom jer su prethodno usvojili njegove aspekte u vlastiti osjećaj selfa. Ovaj proces obogaćuje self koncept pojedinca. Partner može biti put za ekspanziju selfa kroz usvajanje i integraciju njegovih kvaliteta kao vlastitih (Hughes i sur., 2023). Rezultati ovog istraživanja mogu se objasniti i pomoću modela ekspanzije selfa u kojem je strastvena ljubav opisana kao izraz osnovne motivacije za ekspanziju putem uključivanja partnera u self (Aron i Aron, 2015). S ciljem boljeg razumijevanja dobivenih rezultata važno je istaknuti da Aron i suradnici (1992) navode da se mogućnosti za ekspanziju selfa u vezi smanjuju jednom kad je partner uključen u self. Zaključno, budući da se pojedinci od početka ljubavne veze međusobno upoznaju, povezuju, komuniciraju i provode vrijeme zajedno, očekivano je da će s vremenom usvojiti određene partnerove karakteristike, posebice one koje smatraju korisnima i poželjnima, i na taj način uključiti partnera u self.

Nadalje, provođenjem dodatnih analiza utvrđeno je da sudionici u *dating up* vezi ekspanziju selfa i uključivanje partnera u self procjenjuju višima u odnosu na sudionike u *dating down* vezi. Partner s višom vrijednošću može ponuditi više pozitivnih karakteristika, stoga su mogućnosti za ekspanziju selfa veće. Također, moguće je da pojedinci u *dating up* vezi percipiraju višu razinu uključivanja partnera u self upravo zbog karakteristika svojih partnera koje procjenjuju pozitivnijima i koje zbog toga u većoj mjeri uključuju u vlastiti self. Činjenica

da sudionici u *dating up* vezi vrijednost svojih partnera procjenjuju višom u odnosu na vlastitu može ih potaknuti na usvajanje njihovih karakteristika koje mogu rezultirati napretkom i poboljšanjem. S druge strane, logično je pretpostaviti da ljudi nastoje izbjeći usvajanje negativnih karakteristika svojih partnera, a ukoliko se i dogodi usvajanje istih, očekivano je da će to biti razlog njihovog nezadovoljstva.

### 5.3 Doprinosi diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom

Posljednji problem bio je utvrditi doprinose diskrepance u vrijednosti kao partnera i ekspanzije selfa objašnjenju varijance zadovoljstva vezom. Pretpostavljeno je da će diskrepanca u vrijednosti kao partnera biti negativan prediktor, dok će ekspanzija selfa biti pozitivan prediktor zadovoljstva vezom. Prije provedbe regresijske analize izračunate su bivarijatne povezanosti među navedenim varijablama. Utvrđeno je da su diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa umjereno pozitivno povezane sa zadovoljstvom vezom.

Rezultati provedene regresijske analize pokazali su da su diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa pozitivni prediktori zadovoljstva vezom. Utvrđen je veći doprinos ekspanzije selfa što ne iznenađuje budući da je pregledom dostupne literature uočeno da su rezultati istraživanja o odnosu ekspanzije selfa i zadovoljstva vezom jednoznačni i da idu u prilog njihovoj pozitivnoj povezanosti, dok isto ne vrijedi za diskrepancu u vrijednosti kao partnera. Naime, u malobrojnim istraživanjima u kojima je ispitivan odnos navedene diskrepance i zadovoljstva vezom utvrđena je njihova negativna povezanost (npr. Conroy-Beam i sur., 2016; Nowak i Danel, 2014; Salkičević i sur., 2014). Nadalje, uspoređeni su Pearsonovi koeficijenti korelacije utvrđeni pri računanju bivarijatne povezanosti zadovoljstva vezom s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa. U Tablici 16 je vidljivo da je vrijednost Pearsonovog koeficijenta korelacije utvrđena računanjem povezanosti između ekspanzije selfa i zadovoljstva vezom viša. Ovakva je usporedba opravdana jer je među navedenim Pearsonovim koeficijentima korelacije prethodno utvrđena značajna razlika ( $p < ,01$ ).

Utvrđeno je da je diskrepanca u vrijednosti kao partnera pozitivan prediktor zadovoljstva vezom, što je u suprotnosti s očekivanjem koje se temelji na rezultatima prethodnih istraživanja (npr. Conroy-Beam i sur., 2016; Nowak i Danel, 2014; Salkičević i sur., 2014). Važno je naglasiti da se uzorci sudionika, mjerni instrumenti i postupak računanja diskrepance u navedenim istraživanjima ponešto razlikuju što je potrebno uzeti u obzir prilikom

usporedbe rezultata. Naime, u istraživanju koje su proveli Conroy-Beam i suradnici (2016) sudjelovali su i pojedinci u braku, a preferencije partnera ispitivane su pomoću modificiranog mjernog instrumenta čiji su autori Hill (1945, prema Conroy-Beam i sur., 2016) i Buss (1989, prema Conroy-Beam i sur., 2016), a postupak računanja diskrepance bio je kompleksniji u odnosu na postupak korišten u ovom istraživanju budući da je uključivao tri koraka i računanje euklidske distance. U istraživanju koje su proveli Nowak i Danel (2014) sudionice su bile žene, vrijednost kao partnera ispitivana je pomoću šest karakteristika na kojima su sudionici ocjenjivali sebe i partnera (u usporedbi s drugim ljudima), a diskrepanca je izračunata oduzimanjem partnerove vrijednosti od vlastite vrijednosti kao partnera. U istraživanju koje su provele Salkičević i suradnice (2014) sudjelovali su heteroseksualni parovi od kojih je većina bila u braku, u analizama su korišteni dijadni podaci, a za ispitivanje vrijednosti kao partnera korišten je isti mjerni instrument kao i u ovom istraživanju.

Kao moguće objašnjenje neočekivanog rezultata prema kojem je diskrepanca u vrijednosti kao partnera pozitivan prediktor zadovoljstva vezom može poslužiti hipoteza komplementarnih potreba prema kojoj pojedinci biraju ljubavne partnere koji ih nadopunjuju (Knudson, 1985, prema Christy, 1992). Winch i suradnici (1955) u svojem su radu naveli da je komplementarnost potreba doista utjecala na odabir partnera tako što su pojedinci bili skloni birati partnera s potrebama komplementarnim njihovima. Međutim, važno je naglasiti da su sudionici spomenutog istraživanja bili bračni parovi. Unatoč tomu, značajna druga osoba ipak bi mogla pomoći u "popunjavanju" karakteristika pojedinca koje nedostaju zbog vrlo bliske i intimne prirode ljubavnih odnosa (Christy, 1992). S druge strane, iako obično pojedinci traže ljubavne partnere slične sebi, njihova potraga nije uvijek uspješna (Markey i Markey, 2007) što ne mora značiti da će njihova veza biti nezadovoljavajuća. Kvalitetnom komunikacijom i ulaganjem truda moguće je prevladati potencijalne razlike. Partner bi mogao poštivati različitost bez da ona utječe na vezu. Ne mora svaka razlika predstavljati problem i prepreku u vezi, već može pomoći u održavanju njezine dinamičnosti. Moguće je da sudionicima ovog istraživanja diskrepanca između njihove i partnerove vrijednosti odgovara zbog mogućnosti širenja perspektive i učenja novih, drugačijih i zanimljivih stvari, kao i zbog mogućnosti sprječavanja pojave stagnacije, monotonije i dosade u vezi.

Budući da se Upitnikom ekspanzije selfa ispituje pozitivna promjena self koncepta, bilo je logično pretpostaviti da će viši rezultat na upitniku biti povezan s većim zadovoljstvom vezom. Rezultati provedene regresijske analize zaista su pokazali da je ekspanzija selfa značajan pozitivan prediktor zadovoljstva vezom što je i u skladu s rezultatima brojnih prethodnih istraživanja (Aron i sur., 2002; Aron i sur., 2013; McIntire i sur., 2015; Muise i sur.,

2019). U prilog navedenom idu i rezultati istraživanja koje su proveli Aron i suradnici (1995) i utvrdili pozitivnu povezanost između ekspanzije selfa u vezi i individualne dobrobiti. Jedan od razloga je to što iskustva osobnog rasta s partnerom pomažu u ispunjavanju osnovnih psiholoških potreba (Carswell i sur., 2021). Konkretno, prema teoriji samoodređenja (Ryan i Deci, 2000), pojedinci posjeduju temeljne psihološke potrebe za povezanošću, kompetentnošću i autonomijom, a ispunjenje tih potreba povezano je s dobrobiti pojedinca (Carswell i sur., 2021). Moguće objašnjenje je da je stjecanje novih vještina i spoznaja, koje doprinose doživljavanju veze zabavnom i spontanom, povezano s većim zadovoljstvom vezom (Muisse i sur., 2019). Naime, kad se ekspanzija selfa doživi u kontekstu ljubavne veze, pozitivan afekt postaje povezan s vezom, povećavajući pojeđinčevu subjektivno vrednovanje veze (Graham, 2008). Također, svijest ljubavnih partnera o tome da zajedno sudjeluju u novim i uzbudljivim aktivnostima ekspanzije selfa povećava zadovoljstvo vezom (Carson i sur., 2007). Ljubavni odnosi postaju nagrađujući i zadovoljavajući za pojedinca kao rezultat pruženih prilika za ekspanziju selfa. Ako partner omogućava mnoštvo prilika za ekspanziju selfa, pretpostavlja se da bi veza s njim bila visoko cijenjena i zadovoljavajuća. Nasuprot tome, pojedinci koji većinu prilika za ekspanziju selfa dobivaju izvan veze vjerojatno će svoje veze smatrati manje vrijednima i manje zadovoljavajućima (Graham, 2008). Nadalje, neki su se istraživači bavili ispitivanjem medijacijskog efekta određenih varijabli na odnos između ekspanzije selfa i zadovoljstva vezom s ciljem dobivanja detaljnijeg uvida i boljeg razumijevanja navedenog odnosa. Naime, Muise i suradnici (2019) navode da sudjelovanje u aktivnostima ekspanzije selfa potiče seksualnu želju koja je povezana s većim zadovoljstvom vezom. U svojem su istraživanju utvrdili da su parovi koji su sudjelovali u navedenim aktivnostima izvještavali o većoj seksualnoj želji, a time i većem zadovoljstvu vezom. Još jedno moguće objašnjenje, ali u kontekstu bračnih veza, nude Aron i suradnici (2002) koji su utvrdili povezanost između aktivnosti ekspanzije selfa i zadovoljstva vezom, a posredovanu pojavom dosade u vezi. Naime, autori navode da aktivnosti ekspanzije selfa smanjuju dosadu u vezi što zauzvrat povećava zadovoljstvo vezom.

Naposlijetku, provođenjem dodatne analize utvrđeno je da sudionici u *dating up* vezi zadovoljstvo vezom procjenjuju višim u usporedbi sa sudionicima u *dating down* vezi. Više zadovoljstvo vezom utvrđeno kod sudionika u *dating up* vezi u skladu je s rezultatima prethodnih istraživanja (de Oliveira i sur., 2021; Hromatko i sur., 2015; Tadinac i sur., 2007). Moguće objašnjenje je da percepcija visoke partnerove vrijednosti može navesti pojedince na vjerovanje da su dobili najboljeg mogućeg partnera dostupnog na "tržištu partnera" (Back i sur., 2011). Pojedinci u *dating up* vezi mogu vjerovati da su, unatoč vlastitim ograničenjima i

nedostacima, ipak uspjeli pronaći partnera sa željenim pozitivnim karakteristikama čime su profitirali. Još jedno od objašnjenja može biti to što blago precjenjivanje vrijednosti kao partnera može poslužiti kao mehanizam održavanja zadovoljstva vezom (Hromatko i sur., 2015). U skladu s tim, Murray i suradnici (1996) navode da određeni stupanj idealizacije ili pozitivne iluzije može biti ključna značajka zadovoljavajućih veza. S druge strane, pojedinci u *dating down* vezi mogu biti nezadovoljni zbog vjerovanja da mogu pronaći boljeg partnera (Hromatko i sur., 2015).

#### 5.4 Završna razmatranja

Na početku treba istaknuti neke doprinose provedenog istraživanja. U Republici Hrvatskoj je do sada ova tema rijetko bila predmetom istraživanja. Premda su, koliko je poznato, u nekim prethodnim istraživanjima korištene mjere ekspanzije selfa u vezi (Ćubela Adorić i Ostović, 2023; Ostović, 2022; Ostović i Ćubela Adorić, 2022), Upitnik ekspanzije selfa (Lewandowski i Aron, 2002) prvi put je primijenjen u uzorku sudionika iz Republike Hrvatske u ovom istraživanju. Dostupnost ovog upitnika, kao i drugih mjera ekspanzije može potaknuti interes istraživača za ispitivanje ekspanzije selfa u vezi i njezina odnosa s različitim drugim varijablama, kao i za razumijevanje mehanizama koji se nalaze u njezinoj osnovi. Ovdje prikazani upitnik namijenjen je specifično mjerenju doživljaja ekspanzije u ljubavnoj vezi i pokazao je uglavnom zadovoljavajuće metrijske karakteristike. Također, diskrepanca u vrijednosti kao partnera i njezin smjer općenito su rijetko ispitivani kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj. U prethodnim je istraživanjima uzimana u obzir apsolutna vrijednost diskrepance koja implicira njezino postojanje, dok je njezin smjer uglavnom bio zanemaren. Međutim, uzimanje u obzir smjera diskrepance može biti korisno za istraživače jer odražava percepciju osobe koja procjenjuje vlastitu i partnerovu vrijednost te pruža mogućnost obogaćivanja postojećih saznanja o odnosu ispitivanih varijabli.

Nadalje, valja izdvojiti pojedina ograničenja provedenog istraživanja i, sukladno tomu, pružiti smjernice za buduća. Prije svega, važno je uzeti u obzir specifičnost uzorka. Naime, riječ je o prigodnom uzorku sudionika koji su trenutno u ljubavnoj vezi i od kojih gotovo polovina ima između 23 i 25 godina zbog čega je upitna mogućnost generalizacije dobivenih rezultata na širu populaciju i različite dobne skupine. Sudionici ovog istraživanja pozitivno su pristrani budući da su distribucije njihovih rezultata na svim mjernim instrumentima negativno asimetrične, odnosno pomaknute prema višim vrijednostima. Moguće je i socijalno poželjno



odgovaranje s ciljem zavaravanja i prikazivanja sebe, partnera i ljubavne veze u što boljem svjetlu. S obzirom na to da je istraživanje provedeno *online* putem, nije bilo moguće kontrolirati tko ga je i u kakvim uvjetima ispunjavao. Važno je naglasiti da su svi podaci prikupljeni jednokratnim mjerenjem budući da je riječ o transverzalnom istraživanju. Također, zbog korelacijske prirode nacрта nije bilo moguće donošenje zaključaka o uzročno-posljedičnim vezama između ispitivanih varijabli.

Bilo bi korisno provesti longitudinalno istraživanje s ciljem praćenja razvoja i promjena u percepciji sebe, partnera i veze te potencijalnih prekida. Naime, Sheets (2014) navodi da se prilike za ekspanziju selfa u vezi smanjuju kako se partneri međusobno upoznaju i tijekom vremena usvajaju osobine i resurse onoga drugoga. Vrijednost kao partnera također se s vremenom može mijenjati, a ranije je navedeno i da su rezultati istraživanja o odnosu duljine veze i zadovoljstva vezom nekonzistentni.

U buduća bi istraživanja bilo korisno uključiti bračne partnere kako bi se ispitale razlike u pojedinim varijablama između pojedinaca u ljubavnoj i pojedinaca u bračnoj vezi s obzirom na to da bračna veza uključuje veću predanost, veće obvezivanje i dijeljenje karakteristika između partnera. Nadalje, bilo bi korisno i uključivanje obaju partnera u istraživanje s ciljem ispitivanja dijadnih odnosa, odnosno učinaka akter-partner. Naime, prikupljanje podataka od jednog partnera može umjetno povećati opseg do kojeg se par doima (ne)skladnim, a nije moguća statistička kontrola navedenog tipa pristranosti u podacima (Olderbak i Figueredo, 2012). Podaci obaju partnera omogućili bi detaljniji uvid u odnos ispitivanih varijabli, dobivanje sveobuhvatnije slike o vezi i njezinoj dinamici te usporedbe pojedinaca u doživljavanju i procjenjivanju veze.

Budući da je ekspanzija selfa jedan od četiri oblika promjene self koncepta, preporučuje se ispitivanje preostalih oblika promjene s ciljem uspoređivanja i otkrivanja specifičnosti odnosa navedenih procesa. Preporučuje se i ispitivanje partnerove podrške ekspanziji selfa s obzirom na njezinu dokazanu korist putem poboljšanja kvalitete veze (Aron i sur., 2013). Također bi bilo zanimljivo ispitati potencijalni medijacijski efekt straha od intimnosti na odnos između ekspanzije selfa i uključivanja partnera u self budući da su Ostović i Čubela Adorić (2022) utvrdile negativnu povezanost između percipirane ekspanzije selfa u vezi i straha od intimnosti, odnosno komponenti straha od gubitka osobne autonomije i nezavisnosti. Ukoliko bi u budućim istraživanjima istraživači počeli uzimati u obzir smjer diskrepance u vrijednosti kao partnera, bilo bi korisno ispitati razlike između sudionika u *dating up* i sudionika u *dating down* vezi i u različitim drugim varijablama relevantnim za ljubavne veze.

## 6. ZAKLJUČCI

1. Potvrđena je jednofaktorska struktura za Upitnik ekspanzije selfa i adaptiranu Skalu zadovoljstva brakom. Pri analizi latentne strukture Inventara vrijednosti kao partnera utvrđeno je postojanje dvaju faktora u podlozi procjene vlastite i partnerove vrijednosti kao partnera s tim da u oba slučaja postoji jedan nadređeni faktor. Utvrđena je zadovoljavajuća pouzdanost tipa unutarnje konzistencije Upitnika ekspanzije selfa i Inventara vrijednosti kao partnera te prihvatljiva pouzdanost tipa unutarnje konzistencije adaptirane Skale zadovoljstva brakom.
2. Utvrđeno je da je ekspanzija selfa pozitivan značajan prediktor uključivanja partnera u self, dok diskrepanca u vrijednosti kao partnera nema nezavisan doprinos objašnjenju varijance uključivanja partnera u self u ovom skupu prediktora.
3. Utvrđeno je da su diskrepanca u vrijednosti kao partnera i ekspanzija selfa pozitivni značajni prediktori zadovoljstva vezom s tim da ekspanzija selfa ima veći doprinos objašnjenju varijance zadovoljstva vezom u usporedbi s diskrepancom u vrijednosti kao partnera.

## 7. LITERATURA

- Acitelli, L. K., Kenny, D. A. i Weiner, D. (2001). The importance of similarity and understanding of partners' marital ideals to relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 8(2), 167-185.
- Agnew, C. R., Van Lange, P. A., Rusbult, C. E. i Langston, C. A. (1998). Cognitive interdependence: Commitment and the mental representation of close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(4), 939-954.
- Anderson, T. L. i Emmers-Sommer, T. M. (2006). Predictors of relationship satisfaction in online romantic relationships. *Communication Studies*, 57(2), 153-172.
- Arnocky, S. (2018). Self-perceived mate value, facial attractiveness, and mate preferences: Do desirable men want it all?. *Evolutionary Psychology*, 16(1), 1-8.
- Aron, A. i Aron, E. N. (2015). An inspiration for expanding the self-expansion model of love. *Emotion Review*, 8(2), 112-113.
- Aron, A., Aron, E. N. i Smollan, D. (1992). Inclusion of Other in the Self Scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(4), 596-612.
- Aron, A., Aron, E. N., Tudor, M. i Nelson, G. (1991). Close relationships as including other in the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(2), 241-253.
- Aron, A. i Fraley, B. (1999). Relationship closeness as including other in the self: Cognitive underpinnings and measures. *Social Cognition*, 17(2), 140-160.
- Aron, A., Lewandowski Jr, G. W., Mashek, D. i Aron, E. N. (2013). The self-expansion model of motivation and cognition in close relationships. U J. A. Simpson i L. Campbell (Ur.), *The Oxford handbook of close relationships* (str. 90-115). Oxford University Press.
- Aron, A. P., Mashek, D. J. i Aron, E. N. (2004). Closeness as including other in the self. U D. J. Mashek i A. Aron (Ur.), *Handbook of closeness and intimacy* (str. 37-52). Psychology Press.
- Aron, A., McLaughlin-Volpe, T., Mashek, D., Lewandowski, G., Wright, S. C. i Aron, E. N. (2004). Including others in the self. *European Review of Social Psychology*, 15(1), 101-132.
- Aron, A., Norman, C. C., Aron, E. N. i Lewandowski, G. (2002). Shared participation in self-expanding activities: Positive effects on experienced marital quality. U P. Noller i J. Feeney (Ur.), *Understanding marriage: Developments in the study of couple interaction* (str. 177-194). Cambridge University Press.
- Aron, A., Norman, C. C., Aron, E. N., McKenna, C. i Heyman, R. E. (2000). Couples' shared participation in novel and arousing activities and experienced relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 273-284.
- Aron, A., Paris, M. i Aron, E. N. (1995). Falling in love: Prospective studies of self-concept change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1102-1112.

- Aron, A., Steele, J. L., Kashdan, T. B. i Perez, M. (2006). When similars do not attract: Tests of a prediction from the self-expansion model. *Personal Relationships*, 13(4), 387-396.
- Arriaga, X. B. (2001). The ups and downs of dating: Fluctuations in satisfaction in newly formed romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(5), 754-765.
- Back, M. D., Penke, L., Schmukle, S. C. i Asendorpf, J. B. (2011). Knowing your own mate value: Sex-specific personality effects on the accuracy of expected mate choices. *Psychological Science*, 22(8), 984-989.
- Barta, W. D. i Kiene, S. M. (2005). Motivations for infidelity in heterosexual dating couples: The roles of gender, personality differences, and sociosexual orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(3), 339-360.
- Ben Hamida, S., Mineka, S. i Bailey, J. M. (1998). Sex differences in perceived controllability of mate value: An evolutionary perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(4), 953-966.
- Bhagal, M. S. i Howman, J. M. (2019). Mate value discrepancy and attachment anxiety predict the perpetration of digital dating abuse. *Evolutionary Psychological Science*, 5(1), 113-120.
- Botwin, M. D., Buss, D. M. i Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality*, 65(1), 107-136.
- Braithwaite, S. R., Delevi, R. i Fincham, F. D. (2010). Romantic relationships and the physical and mental health of college students. *Personal Relationships*, 17(1), 1-12.
- Branand, B., Mashek, D. i Aron, A. (2019). Pair-bonding as inclusion of other in the self: A literature review. *Frontiers in Psychology*, 10(1), 2399-2403.
- Brase, G. L. i Guy, E. C. (2004). The demographics of mate value and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 36(2), 471-484.
- Brkić-Jovanović, N., Lazić, M., Jerković, I., Mihić, I. i Perić-Prkosovački, B. (2020). Relationship satisfaction in homosexual and heterosexual couples: A dyadic model. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 29(3), 413-430.
- Buss, D. M. (1985). Human mate selection: Opposites are sometimes said to attract, but in fact we are likely to marry someone who is similar to us in almost every variable. *American Scientist*, 73(1), 47-51.
- Buss, D. M. (1988). From vigilance to violence: Tactics of mate retention in American undergraduates. *Ethology and Sociobiology*, 9(5), 291-317.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences*, 12(1), 1-49.
- Buss, D. M. i Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570.

- Buss, D. M. i Duntley, J. D. (2011). The evolution of intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior, 16*(5), 411-419.
- Buss, D. M. i Schmitt, D. P. (2019). Mate preferences and their behavioral manifestations. *Annual Review of Psychology, 70*(1), 77-110.
- Campbell, J. D., Assanand, S. i Paula, A. D. (2003). The structure of the self-concept and its relation to psychological adjustment. *Journal of Personality, 71*(1), 115-140.
- Carson, J. W., Carson, K. M., Gil, K. M. i Baucom, D. H. (2007). Self-expansion as a mediator of relationship improvements in a mindfulness intervention. *Journal of Marital and Family Therapy, 33*(4), 517-528.
- Carswell, K. L., Muise, A., Harasymchuk, C., Horne, R. M., Visserman, M. L. i Impett, E. A. (2021). Growing desire or growing apart? Consequences of personal self-expansion for romantic passion. *Journal of Personality and Social Psychology, 121*(2), 354-377.
- Cheng, Y., Chen, C., Lin, C. P., Chou, K. H. i Decety, J. (2010). Love hurts: An fMRI study. *Neuroimage, 51*(2), 923-929.
- Christy, M. K. (1992). *Complementarity of personality traits in romantic relationships: opposites do attract*. (Objavljeni diplomski rad). Odsjek za psihologiju, University of Massachusetts, Amherst, Massachusetts, Sjedinjene Američke Države.
- Conroy-Beam, D., Goetz, C. D. i Buss, D. M. (2015). Why do humans form long-term mateships? An evolutionary game-theoretic model. U M. Zanna i J. Olson (Ur.), *Advances in Experimental Social Psychology* (str. 1-39). Academic Press.
- Conroy-Beam, D., Goetz, C. D. i Buss, D. M. (2016). What predicts romantic relationship satisfaction and mate retention intensity: mate preference fulfillment or mate value discrepancies?. *Evolution and Human Behavior, 37*(6), 440-448.
- Cramer, D. (2000). Relationship satisfaction and conflict style in romantic relationships. *The Journal of Psychology, 134*(3), 337-341.
- Csajbók, Z., Havliček, J., Demetrovics, Z. i Berkics, M. (2019). Self-perceived mate value is poorly predicted by demographic variables. *Evolutionary Psychology, 17*(1), 1-14.
- Čurlin, M. (2020). *Odnos phubbinga među partnerima s usredotočenom svjesnošću i nekim aspektima percepcije partnerskog odnosa*. (Objavljeni diplomski rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Ćubela Adorić, V., Mičić Župan, L. i Nekić, M. (2014). Skala zadovoljstva brakom. U V. Ćubela Adorić, Z. Penezić, A. Proroković i I. Tucak Junaković (Ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika 7* (str. 49-56). Sveučilište u Zadru.
- Ćubela Adorić, V. i Ostović, A. (2023). Self-concept changes in a romantic relationship and relational commitment. Rad prezentiran na skupu *The 15th Biennial Conference of the Asian Association of Social Psychology*, 13.–15. srpnja 2023., Hong Kong, Kina.
- Danel, D. P., Siennicka, A., Glińska, K., Fedurek, P., Nowak-Szczepańska, N., Jankowska, E. A., Pawłowski, B. i Lewandowski, Z. (2017). Female perception of a partner's mate value discrepancy and controlling behaviour in romantic relationships. *Acta Ethologica, 20*(1), 1-8.

- de Oliveira, J. J., do Nascimento, A. M. D. C. i de Araújo Lopes, F. (2021). Influence of personality, attachment and mate value on heterosexual and non-heterosexual romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 183(1), 1-7.
- Dush, C. M. K. i Amato, P. R. (2005). Consequences of relationship status and quality for subjective well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(5), 607-627.
- Eastwick, P. W. i Hunt, L. L. (2014). Relational mate value: Consensus and uniqueness in romantic evaluations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106(5), 728-751.
- Edlund, J. E. i Sagarin, B. J. (2010). Mate value and mate preferences: An investigation into decisions made with and without constraints. *Personality and Individual Differences*, 49(8), 835-839.
- Edlund, J. E. i Sagarin, B. J. (2014). The Mate Value Scale. *Personality and Individual Differences*, 64(1), 72-77.
- Erol, R. Y. i Orth, U. (2014). Development of self-esteem and relationship satisfaction in couples: Two longitudinal studies. *Developmental Psychology*, 50(9), 2291-2303.
- Falconier, M. K., Jackson, J. B., Hilpert, P. i Bodenmann, G. (2015). Dyadic coping and relationship satisfaction: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 42(1), 28-46.
- Fincham, F. D. i Beach, S. R. (2006). Relationship satisfaction. U A. L. Vangelisti i D. Perlman (Ur.), *The Cambridge handbook of personal relationships* (str. 579-594). Cambridge University Press.
- Fincham, F. D. i Bradbury, T. N. (1987). The assessment of marital quality: A reevaluation. *Journal of Marriage and the Family*, 49(1), 797-809.
- Fincham, F. D., Rogge, R. i Beach, S. R. H. (2018). Relationship satisfaction. U A. L. Vangelisti i D. Perlman (Ur.), *The Cambridge handbook of personal relationships* (str. 422-436). Cambridge University Press.
- Fisher, M., Cox, A., Bennett, S. i Gavrić, D. (2008). Components of self-perceived mate value. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 2(4), 156-168.
- Fivecoat, H. C., Tomlinson, J. M., Aron, A. i Caprariello, P. A. (2015). Partner support for individual self-expansion opportunities: Effects on relationship satisfaction in long-term couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(3), 368-385.
- Gardner, W. L., Gabriel, S. i Hochschild, L. (2002). When you and I are "we," you are not threatening: The role of self-expansion in social comparison. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(2), 239-251.
- Gottman, J. M. i Levenson, R. W. (1992). Marital processes predictive of later dissolution: Behavior, physiology, and health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 221-233.
- Graham, J. M. (2008). Self-expansion and flow in couples' momentary experiences: An experience sampling study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(3), 679-694.

- Haselton, M. G., Buss, D. M., Oubaid, V. i Angleitner, A. (2005). Sex, lies, and strategic interference: The psychology of deception between the sexes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(1), 3-23.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98.
- Hodko, T. (2014). *Promjene kvalitete glasa u funkciji menstrualnog ciklusa*. (Objavljeni diplomski rad). Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B. i Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: A meta-analytic review. *PLoS Medicine*, 7(7), 1-20.
- Hooper, D., Coughlan, J. i Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Howie, J. M. i Pomiankowski, A. (2021). Mate value. U T. K. Shackelford i V. A. Weekes-Shackelford (Ur.), *Encyclopedia of evolutionary psychological science* (str. 4893-4901). Springer International Publishing.
- Hromatko, I., Bajoghli, H., Rebernjak, B., Joshaghani, N. i Tadinac, M. (2015). Relationship satisfaction as a function of mate value. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 9(4), 242-256.
- Hughes, E. K., Slotter, E. B. i Lewandowski Jr, G. W. (2020). Expanding who I am: Validating the Self-Expansion Preference Scale. *Journal of Personality Assessment*, 102(6), 792-803.
- Hughes, E. K., Slotter, E. B. i Emery, L. F. (2023). Expanding me, loving us: self-expansion preferences, experiences, and romantic relationship commitment. *Self and Identity*, 22(2), 227-246.
- Jelavić-Mitrović, T. (2021). *Odnos dimenzija privrženosti i samootkrivanja kod partnera u vezi na daljinu*. (Objavljeni završni rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Jones, J. T. i Cunningham, J. D. (1996). Attachment styles and other predictors of relationship satisfaction in dating couples. *Personal Relationships*, 3(4), 387-399.
- Kansky, J. (2018). What's love got to do with it? Romantic relationships and well-being. U E. Diener, S. Oishi i L. Tay (Ur.), *Handbook of well-being* (str. 1-24). DEF Publishers.
- Karney, B. R. i Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kelam, M. (2018). *Percepcija vlastite vrijednosti kao partnera i sklonost ogovaranju potencijalnih suparnika u ljubavnoj vezi*. (Objavljeni diplomski rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Keljanović, A. (2021). Sličan se sličnom raduje ili se suprotnosti privlače. *Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu*, 24(1), 497-512.

- Kirkpatrick, L. A. i Ellis, B. J. (2001). An evolutionary-psychological approach to self-esteem: Multiple domains and multiple functions. U G. J. O. Fletcher i M. S. Clark (Ur.), *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes* (str. 411-436). Blackwell.
- Kirsner, B. R., Figueredo, A. J. i Jacobs, W. J. (2003). Self, friends, and lovers: Structural relations among Beck Depression Inventory scores and perceived mate values. *Journal of Affective Disorders*, 75(2), 131-148.
- Kline, R. B. (2015). Principles and practice of structural equation modeling. Guilford publications.
- Kralj, M. (2020). *Ljubavni život studentica: idealizacija u vezama na daljinu i blizinu*. (Objavljeni diplomski rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Le, B., Dove, N. L., Agnew, C. R., Korn, M. S. i Mutso, A. A. (2010). Predicting nonmarital romantic relationship dissolution: A meta-analytic synthesis. *Personal Relationships*, 17(3), 377-390.
- Lechuga, J. (2020). *Dating-up: Discrepancy of inclusion of other in the self as a result of partner-self mate value discrepancy*. (Objavljeni diplomski rad). The University of Texas at El Paso, El Paso, Sjedinjene Američke Države.
- Lewandowski, G. W. i Ackerman, R. A. (2006). Something's missing: Need fulfillment and self-expansion as predictors of susceptibility to infidelity. *The Journal of Social Psychology*, 146(4), 389-403.
- Lewandowski Jr, G. W., Aron, A., Bassis, S. i Kunak, J. (2006). Losing a self-expanding relationship: Implications for the self-concept. *Personal Relationships*, 13(3), 317-331.
- Lewandowski Jr, G. W. i Bizzoco, N. M. (2007). Addition through subtraction: Growth following the dissolution of a low quality relationship. *The Journal of Positive Psychology*, 2(1), 40-54.
- Liu, S., Peng, M. i Lewandowski, G. W. (2022). Psychometric evaluation of a Chinese translation of the relational and individual self-expansion scales. *Current Psychology*, 42(15), 12671-12681.
- Luo, S. i Zhang, G. (2009). What leads to romantic attraction: Similarity, reciprocity, security, or beauty? Evidence from a speed-dating study. *Journal of Personality*, 77(4), 933-964.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S. i Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait emotional intelligence and romantic relationship satisfaction: A meta-analysis. *The American Journal of Family Therapy*, 42(1), 53-66.
- Markey, P. M. i Markey, C. N. (2007). Romantic ideals, romantic obtainment, and relationship experiences: The complementarity of interpersonal traits among romantic partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(4), 517-533.
- Markus, H. (1977). Self-schemata and processing information about the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(2), 63-78.



- Mattingly, B. A. i Lewandowski, Jr, G. W. (2013). The power of one: Benefits of individual self-expansion. *The Journal of Positive Psychology*, 8(1), 12-22.
- Mattingly, B. A. i Lewandowski Jr, G. W. (2014a). Expanding the self brick by brick: Nonrelational self-expansion and self-concept size. *Social Psychological and Personality Science*, 5(4), 484-490.
- Mattingly, B. A. i Lewandowski Jr, G. W. (2014b). Broadening horizons: Self-expansion in relational and non-relational contexts. *Social and Personality Psychology Compass*, 8(1), 30-40.
- Mattingly, B. A., Lewandowski Jr, G. W. i McIntyre, K. P. (2014). "You make me a better/worse person": A two-dimensional model of relationship self-change. *Personal Relationships*, 21(1), 176-190.
- Mattson, R. E., Rogge, R. D., Johnson, M. D., Davidson, E. K. i Fincham, F. D. (2013). The positive and negative semantic dimensions of relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 20(2), 328-355.
- McConnell, A. R. (2011). The multiple self-aspects framework: Self-concept representation and its implications. *Personality and Social Psychology Review*, 15(1), 3-27.
- McIntyre, K. P., Mattingly, B. A. i Lewandowski Jr, G. W. (2015). When "we" changes "me": The two-dimensional model of relational self-change and relationship outcomes. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(7), 857-878.
- Mikac, U. (2008). *Izbor odjeće kao reproduktivna strategija u različitim fazama menstrualnog ciklusa*. (Objavljeni diplomski rad). Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.
- Muise, A., Harasymchuk, C., Day, L. C., Bacev-Giles, C., Gere, J. i Impett, E. A. (2019). Broadening your horizons: Self-expanding activities promote desire and satisfaction in established romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 116(2), 237-258.
- Murray, S. L., Holmes, J. G. i Griffin, D. W. (1996). The benefits of positive illusions: Idealization and the construction of satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(1), 79-98.
- Nowak, N. i Danel, D. (2014). Mate value asymmetry and relationship satisfaction in female opinion. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(5), 425-433.
- Olderbak, S. i Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Personality and Individual Differences*, 46(5-6), 604-610.
- Olderbak, S. i Figueredo, A. J. (2012). Shared life history strategy as a strong predictor of romantic relationship satisfaction. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 6(1), 111-131.
- Orbuch, T. L., House, J. S., Mero, R. P. i Webster, P. S. (1996). Marital quality over the life course. *Social Psychology Quarterly*, 59(2), 162-171.

- Ostović, A. (2022). *Ljubavna veza kao prilika za ekspanziju selfa: odnos vlastite motivacije za ekspanzijom, percipirane motivacije partnera i predanosti vezi*. (Objavljeni diplomski rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Ostović, A. i Čubela Adorić, V. (2022). Strah od intimnosti i osobna ekspanzija u ljubavnoj vezi: prilog validaciji Upitnika komponenata straha od intimnosti. Rad prezentiran na skupu 23. *Dani psihologije u Zadru*, 26.–28. svibnja 2022., Zadar, Hrvatska.
- Ostrman, M. (2019). *Zadovoljstvo romantičnom vezom, komunikacijski obrasci tijekom konflikata i zajedničke slobodne aktivnosti*. (Objavljeni diplomski rad). Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska.
- Phillips, A. (2010). Indignation or insecurity: The influence of mate value on distress in response to infidelity. *Evolutionary Psychology*, 8(4), 736-750.
- Prigerson, H. G., Maciejewski, P. K. i Rosenheck, R. A. (1999). The effects of marital dissolution and marital quality on health and health service use among women. *Medical Care*, 37(9), 858-873.
- Rajabi, G., Javid, M. M. i Jelodari, A. (2017). Need-fulfillment and self-expansion as predictors of marital commitment among students. *Jentashapir Journal of Health Research*, 8(1), 1-5.
- Randall, A. K. i Bodenmann, G. (2017). Stress and its associations with relationship satisfaction. *Current Opinion in Psychology*, 13(1), 96-106.
- Regan, P. C. (1998). Minimum mate selection standards as a function of perceived mate value, relationship context, and gender. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 10(1), 53-73.
- Robins, R. W., Caspi, A. i Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 251-259.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101-117.
- Ryan, R. M. i Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Salkičević, S., Stanić, A. L. i Grabovac, M. T. (2014). Good mates retain us right: Investigating the relationship between mate retention strategies, mate value, and relationship satisfaction. *Evolutionary Psychology*, 12(5), 1038-1052.
- Saslow, L. R., Muise, A., Impett, E. A. i Dubin, M. (2013). Can you see how happy we are? Facebook images and relationship satisfaction. *Social Psychological and Personality Science*, 4(4), 411-418.
- Schmitt, D. P. (2014). On the proper functions of human mate preference adaptations: Comment on Eastwick, Luchies, Finkel, and Hunt (2014). *Psychological Bulletin*, 140(3), 666-672.

- Schultz, N. C. i Schultz, C. L. (1989). Self-concept, marital satisfaction and family well-being. *Australian Journal of Sex, Marriage and Family*, 10(2), 87-92.
- Schwarz, S. i Hassebrauck, M. (2012). Sex and age differences in mate-selection preferences. *Human Nature*, 23(4), 447-466.
- Seamon, C. M. (2003). Self-esteem, sex differences and self-disclosure: A study of the closeness of relationships. *The Osprey Journal of Ideas and Inquiry*, 3(1), 153-167.
- Seiffge-Krenke, I. (2003). Testing theories of romantic development from adolescence to young adulthood: Evidence of a developmental sequence. *International Journal of Behavioral Development*, 27(6), 519-531.
- Sela, Y., Mogilski, J. K., Shackelford, T. K., Zeigler-Hill, V. i Fink, B. (2017). Mate value discrepancy and mate retention behaviors of self and partner. *Journal of Personality*, 85(5), 730-740.
- Sheets, V. L. (2014). Passion for life: Self-expansion and passionate love across the life span. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(7), 958-974.
- Sidelinger, R. J. i Booth-Butterfield, M. (2007). Mate value discrepancy as predictor of forgiveness and jealousy in romantic relationships. *Communication Quarterly*, 55(2), 207-223.
- Sidelinger, R. J. i Booth-Butterfield, M. (2009). Starting off on the wrong foot: An analysis of mate value, commitment and partner "baggage" in romantic relationships. *Human Communication*, 12(4), 403-419.
- Sprecher, S. (1999). "I love you more today than yesterday": Romantic partners' perceptions of changes in love and related affect over time. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 46-53.
- Sprecher, S., Treger, S., Fisher, A., Hilaire, N. i Grzybowski, M. (2015). Associations between self-expansion and actual and perceived (dis)similarity and their joint effects on attraction in initial interactions. *Self and Identity*, 14(4), 369-389.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sugiyama, L. S. (2004). Is beauty in the context-sensitive adaptations of the beholder?: Shiwiar use of waist-to-hip ratio in assessments of female mate value. *Evolution and Human Behavior*, 25(1), 51-62.
- Šarić, M. (2018). *Odnos zadovoljstva vezom i samootkrivanja u razdoblju predodraslosti*. (Objavljeni završni rad). Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Zadar, Hrvatska.
- Šunjić, M., Penezić, Z. i Sekulić, I. (2012). Neki korelati socioseksualnosti kod muškaraca i žena. U J. Kolenović-Đapo, I. Fako, M. Koso-Drljević i B. Mirković (Ur.), *Zbornik radova sa Drugog Kongresa psihologa Bosne i Hercegovine sa međunarodnim učešćem* (str. 53-62). Društvo psihologa Republike Srpske.
- Tadinac, M. i Hromatko, I. (2007). Own mate value and relative importance of a potential mate's qualities. *Studia Psychologica*, 49(3), 251-264.

- Tadinac, M., Kamenov, Ž., Jelić, M. i Hromatko, I. (2007). Što ljubavnu vezu čini uspješnom? *Ljetna psihologijska škola studenata i nastavnika Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu*. Zagreb, Hrvatska.
- Tokić, A. (2006). *Pozitivna iluzija u ljubavnim vezama i njena povezanost sa zadovoljstvom, kvalitetom i stabilnošću veze*. (Objavljeni diplomski rad). Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.
- Tracey, T. J. (1994). An examination of the complementarity of interpersonal behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(5), 864-878.
- Tsapelas, I., Aron, A. i Orbach, T. (2009). Marital boredom now predicts less satisfaction 9 years later. *Psychological Science*, 20(5), 543-545.
- Vaillant, C. O. i Vaillant, G. E. (1993). Is the U-curve of marital satisfaction an illusion? A 40-year study of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 55(1), 230-239.
- Vajda, D. i Makó, S. (2014). The importance of relationship satisfaction and the questionnaire techniques of its measurement. *Psychiatria Hungarica: A Magyar Pszichiatricai Tarsasag Tudomanyos Folyoirata*, 29(3), 328-342.
- VanderDrift, L. E., Lewandowski Jr, G. W. i Agnew, C. R. (2011). Reduced self-expansion in current romance and interest in relationship alternatives. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(3), 356-373.
- Wages, E. C. (2016). *Self-expansion and romantic partner request for friendship termination*. (Objavljeni diplomski rad). Scripps College, Claremont, Sjedinjene Američke Države.
- Weidler, D. J. i Clark, E. M. (2011). A distinct association: Inclusion of other in the self and self-disclosure. *The New School Psychology Bulletin*, 9(1), 36-46.
- West, A. L., Naeimi, H., Di Bartolomeo, A. A., Yampolsky, M. i Muise, A. (2022). Growing together through our cultural differences: self-expansion in intercultural romantic relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1(1), 1-18.
- Winch, R. F., Ktsanes, T. i Ktsanes, V. (1955). Empirical elaboration of the theory of complementary needs in mate-selection. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 508-513.
- Xu, X., Lewandowski, G. W. i Aron, A. (2016). The self-expansion model and optimal relationship development. U C. R. Knee i H. T. Reis (Ur.), *Positive approaches to optimal relationship development* (str. 79-100). Cambridge University Press.
- Zentner, M. R. (2005). Ideal mate personality concepts and compatibility in close relationships: a longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(2), 242-256.
- Zlatar, A. (2009). *Samootkrivanje kao odrednica kvalitete veze*. (Objavljeni diplomski rad). Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.

## 8. PRILOG

**Tablica I.**

*Prikaz rezultata hijerarhijske faktorske analize za vlastitu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera, bez 3. čestice) (N=463)*

Čestice	S1	P1	P2
1.	,38	,32	-,17
2.	,35	,52	-,08
4.	,19	-,23	,13
5.	,48	,12	,20
6.	,36	,54	-,00
7.	,33	,41	,28
8.	,35	,23	,53
9.	,35	,16	,26
10.	,41	,42	,38
11.	,33	,06	,11
12.	,36	-,16	,05
13.	,39	,14	,16
14.	,38	,01	-,17
15.	,30	,20	-,08
16.	,42	,38	,13
17.	,43	,27	,20

**Tablica II.**

*Prikaz rezultata hijerarhijske faktorske analize za partnerovu vrijednost kao partnera (Inventar vrijednosti kao partnera, bez 3. čestice) (N=463)*

Čestice	S1	P1	P2
1.	,47	,36	,03
2.	,34	-,17	,46
4.	,45	,14	,24
5.	,35	,07	,22
6.	,51	,21	,22
7.	,48	,11	,30
8.	,40	,32	,02
9.	,50	,60	-,18
10.	,51	,21	,22
11.	,55	,33	,13
12.	,29	,00	,24
13.	,48	,01	,40
14.	,59	,36	,14
15.	,47	,36	,03
16.	,34	-,17	,46
17.	,45	,14	,24

**Tablica III.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa (bez 4. čestice) kao prediktorima i uključivanjem partnera u self kao kriterijskom varijablom (N=463)*

	$\beta$	$t(460)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	-,01	-0,22	,82
Ekspanzija selfa	,48	11,02	,00
$R (R^2)$	,48	(,23)	
$F (2, 460) = 67,72$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

**Tablica IV.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i uključivanjem partnera u self kao kriterijskom varijablom na poduzorku sudionika čiji partner nije ispunio upitnik (n=416)*

	$\beta$	$t(413)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,02	0,41	,68
Ekspanzija selfa	,48	10,56	,00
$R (R^2)$	,48	(,23)	
$F (2, 413) = 63,27$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

**Tablica V.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa (bez 4. čestice) kao prediktorima i uključivanjem partnera u self kao kriterijskom varijablom na poduzorku sudionika čiji partner nije ispunio upitnik (n=416)*

	$\beta$	$t(413)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	-,00	-,07	,95
Ekspanzija selfa	,49	10,85	,00
$R (R^2)$	,49	(,24)	
$F (2, 413) = 66,40$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

**Tablica VI.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i zadovoljstvom vezom (bez 5. i 6. čestice) kao kriterijskom varijablom (N=463)*

	$\beta$	$t(460)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,21	5,69	,00
Ekspanzija selfa	,55	14,65	,00
$R (R^2)$	,65	,42	
$F (2, 460) = 164,52$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

**Tablica VII.**

*Prikaz rezultata standardne regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i zadovoljstvom vezom kao kriterijskom varijablom na poduzorku sudionika čiji partner nije ispunio upitnik (n=416)*

	$\beta$	$t(413)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,22	5,21	,00
Ekspanzija selfa	,47	11,03	,00
$R (R^2)$	,58	(,33)	
$F (2, 413) = 102,03$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije

**Tablica VIII.**

*Prikaz rezultata regresijske analize s diskrepancom u vrijednosti kao partnera i ekspanzijom selfa kao prediktorima i zadovoljstvom vezom (bez 5. i 6. čestice) kao kriterijskom varijablom na poduzorku sudionika čiji partner nije ispunio upitnik (n=416)*

	$\beta$	$t(413)$	$p$
Diskrepanca u vrijednosti kao partnera	,21	5,31	,00
Ekspanzija selfa	,54	13,56	,00
$R (R^2)$	,64	(,41)	
$F (2, 413) = 141,85$			,00

*Napomena:*  $\beta$ -standardizirani regresijski koeficijent,  $R$ -multipla korelacija,  $R^2$ -koeficijent determinacije